ODLUKE

ODLUKA KOMISIJE (EU) 2020/394

od 7. listopada 2019.

o mjerama SA.39119 (2016/C) (ex 2015/NN) (ex 2014/CP) koje je provela Helenska Republika u obliku subvencija za kamate i jamstava a u vezi s požarima 2007. (ova se Odluka odnosi isključivo na poljoprivredni sektor)

(priopćeno pod brojem dokumenta C(2019) 7094)

(Vjerodostojan je samo tekst na grčkom jeziku)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije („UFEU”), a posebno njegov članak 108. stavak 2. prvi podstavak,

uzimajući u obzir Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru, a posebno njegov članak 62. stavak 1. točku (a),

pozvavši zainteresirane strane da dostave svoje primjedbe u skladu s člankom 108. stavkom 2. prvim podstavkom UFEU-a ([1]),

budući da:

I. POSTUPAK

(1) Komisija je 22. srpnja 2014. primila pritužbu u pogledu navodne potpore koju je grčka država dodijelila poduzeću Sogia Ellas S.A. i njegovim društvima kćerima (dalje u tekstu „Sogia Ellas”), čija je djelatnost prerada poljoprivrednih proizvoda. Potpora se sastojala od subvencija za kamate i državnih jamstava za postojeće kredite za koje je trebalo ugovoriti novi plan otplate uz razdoblje odgode te za nove kredite.

(2) Komisija je u dopisu od 25. srpnja 2014. od grčkih tijela zatražila informacije o navodnim potporama. Grčka tijela odgovorila su u dopisu od 17. studenoga 2014. i navela podrobne informacije o pravnim osnovama navodnih potpora. Komisija je drugi dopis Grčkoj poslala 11. prosinca 2015., a grčka su tijela na njega odgovorila dopisom od 11. veljače 2016. koji je evidentiran istog dana. U svojem odgovoru grčka tijela navela su dodatne informacije o pravnim osnovama, uvjetima dodjele potpore i korisnicima.

(3) U svojem dopisu od 11. prosinca 2015. Komisija je obavijestila grčka tijela o tome da je početni pregled informacija koje su ta tijela dostavila pokazao da su navodne potpore dodijeljene bez Komisijina odobrenja. Osim toga, navodna potpora nije bila ograničena samo na poduzeće Sogia Ellas i njegova društva kćeri, već je na temelju grčkog zakonodavstva mogla biti dodijeljena i drugim korisnicima. Stoga je Komisija odlučila otvoriti predmet zbog neprijavljene državne potpore (predmet SA.39119 (2015/NN)) i proširiti svoju istragu tako da se njome obuhvati cjelokupni poljoprivredni sektor.

(4) Odluka Komisije o pokretanju postupka („Odluka o pokretanju postupka”) objavljena je u *Službenom listu Europske unije* 16. rujna 2016. ([2]). Komisija je od grčkih tijela zatražila da dostave podatke o procijenjenom broju korisnika za svaki od programa utvrđenih u Odluci o pokretanju postupka te o predmetnom iznosu potpore. U suprotnom, Komisija bi, kako je navedeno u Odluci o pokretanju postupka, donijela odluku na temelju informacija kojima raspolaže. Komisija je zainteresirane strane pozvala da dostave svoje primjedbe o predmetnim mjerama.

([1]) Poziv na podnošenje primjedaba u skladu s člankom 108. stavkom 2. UFEU-a, državna potpora SA.39119 (2016/C) (ex 2015/NN) (ex 2014/CP) – potpora poduzeću Sogia Ellas SA et al., SL C 341, 16.9.2016., str. 23.

([2]) Vidjeti napomenu 1.

(5) Nijedna zainteresirana strana nije dostavila primjedbe. Grčka tijela svoja su opažanja o Odluci o pokretanju postupka poslala 23. rujna 2016. U svojem odgovoru tijela su obavijestila Komisiju da ne mogu dostaviti informacije zatražene u Odluci o pokretanju postupka.

(6) Komisija je svoje zahtjeve za dostavu potrebnih informacija ponovno uputila grčkim tijelima u dopisima od 2. prosinca 2016. i 15. siječnja 2018. Grčka tijela tražene su informacije dostavila u dopisu od 9. ožujka 2017. i u dopisu od 21. veljače 2018.

(7) Ova se Odluka, kao i Odluka o pokretanju postupka, odnosi samo na djelatnosti povezane s proizvodnjom, preradom i stavljanjem na tržište poljoprivrednih proizvoda, tj. proizvoda navedenih u Prilogu I. UFEU-u uz iznimku proizvoda ribarstva i akvakulture, i proizvoda šumarstva kako ih definira Eurostat. Stoga se njome ne dovode u pitanje moguće potpore dodijeljene ostalim gospodarskim sektorima u skladu s predmetnim programima potpora.

II. **OPIS MJERA**

1. **Cilj**

(8) Mjerama se nastojalo osigurati potporu poduzetnicima koji imaju poslovni nastan i posluju na područjima Grčke koja su 2007. bila zahvaćena požarima, bez obzira na njihovo registrirano sjedište. Kako grčka tijela navode, općenitiji cilj bio je obnova proizvodnog kapaciteta na koji su ozbiljno utjecali požari.

2. **Pravna osnova**

(9) Pravne osnove za navodne potpore navode se u Odluci br. 36579/B.1666/27-8-2007 (OJHR 1740/B'/30-8-2007) ministra gospodarstva i financija kako je izmijenjena i dopunjena Odlukom br. 38600/B.1750/5-9-2007 (OJHR 1780/B'/5-9-2007), Odlukom br. 46082/B.2123/24-10-2007 (OJHR 2139/B'/2-11-2007), Odlukom br. 6391/B.342/8-2-2008 (OJHR 242/B'/14-2-2008), Odlukom br. 34227/B.1123/23-7-2008 (OJHR 1548/B'/5-8-2008), Odlukom br. 57198/B.2406/28-12-2012 (OJHR 3462/B'/28-12-2012) te u članku 2. stavku 7. Zakona br. 3816/2010 (OJHR 6/A'/26.1.2010.) i članku 21. stavku 5. Zakona br. 3867/2010 (OJHR 128/A'/3.8.2010.).

(10) Uvjeti pod kojima je grčka država odobrila jamstvo na temelju Odluke br. 36579/B.1666/27-8-2007 (OJHR 1740/B'/30-8-2007) podrobnije su navedeni u Odluci br. 2/54310/0025/13.09.2007. (OJHR B' 1858/13.9.2007.) ministra gospodarstva i financija. Ta je odluka izmijenjena Odlukom br. 2/86490/0025/31.12.2007. (OJHR B' 2493/31.12.2007.) zamjenika ministra financija, Odlukom br. 2/57144/0025/20.08.2008. (OJHR B' 1732/28.08.2008.), Odlukom br. 2/22475/0025/25.04.2012. (OJHR B' 1346/25.04.2012.) ministra financija i Odlukom br. 2/52027/0025/30.08.2012. (OJHR B' 2404/30.08.2012.) zamjenika ministra financija i Odlukom br. 2/1755/0025/20.02.2013. (OJHR B' 465/27.02.2013.) zamjenika ministra financija. Odluka br. 2/1755/0025/20.02.2013. dodatno je izmijenjena Odlukom br. 2/38310/0025/14.05.2014. (OJHR B' 1262/16.05.2014.) i Odlukom br. 2/43758/0025/29/06/2015 (OJHR B' 1289/29.06.2015.) koje su stoga relevantne za ovu Odluku.

3. **Mjere**

(11) Grčki ministar unutarnjih poslova, javne uprave i decentralizacije proglasio je 25. kolovoza 2007. izvanredno stanje u cijeloj zemlji Ministarskom odlukom br. 47870/25.08.2007. (OJHR 1706/B'/25.08.2007.) zbog požara koji su izbili u srpnju i kolovozu 2007. u grčkim prefekturama Messinia, Ilia, Arcadia, Laconia, Euboea te u okrugu Aigialeia u prefekturi Achaia.

(12) Grčka tijela ustvrdila su da su stupanj i razmjer uništenja nastalog zbog požara na tim područjima golemi te da je zbog požara došlo do gubitaka ljudskih života i životinjskih populacija, opustošenja prirodnog krajolika, kako šumskog tako i poljoprivrednih zemljišta, te uništenja infrastrukture, što je imalo krajnje ozbiljne posljedice za lokalno gospodarstvo. Razmjer te pojave bio je takav da su je grčka tijela kategorizirala kao prirodnu katastrofu u smislu članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a, kako je prikazano u relevantnim grafikonima Komisije na koje su se grčka tijela pozivala u svojoj komunikaciji s tom institucijom ([3]).

([3]) Izvješće br. 10.: „JRC, Scientific and Technical Reports – Forest Fires in Europe 2009"(Zajednički istraživački centar, znanstvena i tehnička izvješća – šumski požari u Europi 2009.), grafikon 13.a: „Burnt areas in Greece for the last 30 years"(Opožarena područja u Grčkoj u posljednjih 30 godina), str. 29., koje je dostupno na poveznici http://forest.jrc.ec.europa.eu/media/cms_page_media/9/forest-fires-in-europe-2009.pdf; prezentacija opožarenih područja u Grčkoj 2007. na razini NUTS 3 u skladu s Europskim informacijskim sustavom za šumske požare (EFFIS), Europska komisija – Zajednički istraživački centar, dostupna na poveznici: http://forest.jrc.ec.europa.eu/effis/applications/fire-history.

(13) Kako bi počeo rješavati tu situaciju, grčki ministar gospodarstva i financija donio je Odluku br. 36579/B.1666/27-8-2007 (OJHR 1740/B'/30-8-2007) ([4]) koja je uzastopno izmijenjena i dopunjena. Ta je Odluka nazvana „Loans for working capital and other credit facilities to businesses and professionals which were affected by the fires of year 2007 in the Prefectures of Messinia, Ilia, Arcadia, Laconia, Euboea and the Aigialeia district in [the Prefecture of] Achaia" (Krediti za financiranje obrtnog kapitala i ostale kreditne linije za potrebe poslovnih subjekata i samozaposlenih osoba pogođenih požarima 2007. u grčkim prefekturama Messinia, Ilia, Arcadia, Laconia, Euboea te u okrugu Aigialeia u [prefekturi] Achaia).

(14) Odlukom su uspostavljena sljedeća dva programa državnih potpora ([5]):

(a) program kojim se predviđa plan otplate dugova nastalih do 25. kolovoza 2007., dospjelih ili nedospjelih ([6]), (za potrebe ove Odluke naziva se „program A") koji se sastojao od kapitalizacije dugova koji su potom pretvoreni u nove kredite i uključivao je odobravanje „razdoblja odgode", subvencije za kamate i državna jamstva;

(b) program koji uključuje nove kredite za financiranje obrtnog kapitala, koji će se odobriti nakon 25. kolovoza 2007. te u pogledu kojih se mogu odobriti subvencije za kamate i državna jamstva ([7]) (za potrebe ove Odluke naziva se „program B").

(15) Konkretno, u Odluci br. 36579/B.1666/27-8-2007 (OJHR 1740/B'/30-8-2007) navodi se sljedeće:„Plan otplate dugova i odobravanje obrtnog kapitala poslovnim subjektima i samozaposlenim osobama koji imaju poslovni nastan i posluju u grčkim prefekturama Messinia, Ilia, Arcadia, Laconia, Euboea te u okrugu Aigialeia u prefekturi Achaia, koje su zahvaćene požarima 2007.

A. Plan otplate dugova

Svi dugovi poslovnih subjekata ili samozaposlenih osoba pogođenih požarima tijekom 2007. nastali do 25. kolovoza 2007., neovisno o tome jesu li dospjeli ili nisu, kapitaliziraju se i pretvaraju u nove kredite uz razdoblje odgode od 28 mjeseci. Prvi obrok dospijeva 31. prosinca 2009. Preostali iznos kredita otplaćuje se u jednakim šestomjesečnim obrocima (otplata glavnice i kamata). Ukupno trajanje otplate kredita iznosi deset godina, uključujući razdoblje odgode. Kamate plative na kredit u razdoblju odgode subvencioniraju se u 100-postotnom iznosu po računu uspostavljenom na temelju Zakona 128/1975, a u preostalom razdoblju otplate kredita u 50-postotnom iznosu.

Kamatna stopa u okviru plana otplate dugova stopa je posljednjeg izdanja dvanaestomjesečnih grčkih državnih obveznica prije početka kamatnog razdoblja uvećana za 70 % cjelokupnog doprinosa na temelju Zakona 128/1975. Stopa subvencije zaokružuje se naviše ili naniže na najbližu četvrtinu postotnog boda.

Kada je riječ o glavnici i kamatama na prethodno navedene kredite, jamstvo grčke vlade dodjeljuje se u skladu s važećim Zakonom 2322/1995.

B. Odobravanje kreditâ za financiranje obrtnog kapitala poslovnih subjekata i samozaposlenih osoba

Kreditne institucije mogu odobriti kredite za obrtni kapital u skladu s odgovarajućim odredbama važećeg Zakona br. 1955/2.7.1991. u nadležnosti guvernera Grčke središnje banke kojima se uređuju potrebe i obrtni kapital. Ti će se krediti subvencionirati po računu uspostavljenom na temelju Zakona 128/1975 na sljedeći način:

a. kada je iznos kredita do 5 000,00 EUR, subvencijom za kamate pokriva se 100 % troška kamata;

b. kada je iznos kredita do 20 000,00 EUR, subvencijom za kamate pokriva se 80 % troška kamata;

c. kada je iznos kredita do 60 000,00 EUR, subvencijom za kamate pokriva se 50 % troška kamata;

d. kada je iznos kredita do 90 000,00 EUR, subvencijom za kamate pokriva se 30 % troška kamata.

Iznos subvencije za kamate bit će isti za cjelokupni iznos kredita.

([4]) Ta je odluka potom mijenjana i dopunjavana kako je prethodno objašnjeno u uvodnim izjavama 9. i 10.

([5]) Prema potrebi, ta se dva programa u ovoj Odluci razlikuju kao „program A" i „program B". U drugim se slučajevima u Odluci spominju samo „programi".

([6]) Vidjeti u nastavku teksta točku A Odluke, uvodna izjava 15.

([7]) Vidjeti u nastavku teksta točku B Odluke, uvodna izjava 15.

Ti će se krediti odobriti u maksimalnom iznosu od 35 % prometa poduzeća ostvarenog u 2006., a razdoblje njihova trajanja iznosit će 60 mjeseci.

Kamatna stopa na prethodno navedene kredite stopa je posljednjeg izdanja dvanaestomjesečnih grčkih državnih obveznica prije početka kamatnog razdoblja uvećana za 70 % cjelokupnog doprinosa na temelju Zakona 128/1975. Stopa subvencije zaokružuje se naviše ili naniže na najbližu četvrtinu postotnog boda.

Valja napomenuti da će se promet poslovnih subjekata koji nisu ostvarili nikakvu prodaju u prethodnoj 2006. ili koji su počeli poslovati u razdoblju od 1. siječnja 2007. do 31. kolovoza 2007. odrediti tako da se vrijednost nabave tijekom prvih šest mjeseci poslovanja u 2007. pomnoži s dva (2) i na tako dobiven iznos primijeni koeficijent od 45 % kako bi se izračunala bruto dobit.

Kada je riječ o glavnici i kamatama na prethodno navedene kredite, jamstvo grčke vlade dodjeljuje se u skladu s važećim Zakonom 2322/1995."

(16) Odlukom br. 38600/B.1750/5-9-2007 (OJHR 1780/B'/5-9-2007) izmijenjen je naslov i tekst Odluke br. 36579/B.1666/27-8-2007 (OJHR 1740/B'/30-8-2007). Novi naslov glasi „*Loans for working capital and other credit facilities to businesses and professionals in the Prefectures of Messinia, Ilia, Arcadia, Laconia, Euboea and the Aigialeia district in [the Prefecture of] Achaia*" (Krediti za financiranje obrtnog kapitala i ostale kreditne linije za potrebe poslovnih subjekata i samozaposlenih osoba u grčkim prefekturama Messinia, Ilia, Arcadia, Laconia, Euboea te u okrugu Aigialeia u [prefekturi] Achaia). Drugim riječima, fraza: „pogođenih požarima 2007.", koja se odnosila na korisnike programa potpora i kojom je, kako se čini, ograničeno područje primjene programa potpora na korisnike koji su stvarno pogođeni požarima, izbrisana je iz naslova pravne osnove.

(17) Štoviše, Odlukom br. 38600/B.1750/5-9-2007 (OJHR 1780/B'/5-9-2007) prvoj rečenici poglavlja A Odluke br. 36579/B.1666/27-8-2007 (OJHR 1740/B'/30-8-2007) dodana je rečenica istaknuta u sljedećem ulomku:„A. Plan otplate dugova

Svi dugovi poslovnih subjekata ili samozaposlenih osoba koji posluju **u prethodno navedenim prefekturama koje su** pogođene požarima tijekom 2007., nastali do 25. kolovoza 2007., neovisno o tome jesu li dospjeli ili nisu, kapitaliziraju se i pretvaraju u nove kredite uz razdoblje odgode od 28 mjeseci. Prvi obrok dospijeva 31. prosinca 2009." [naknadno istaknuto]

(18) Kombinacije tih dviju izmjena dovela je do toga da se zahtjev prema kojem je šteta koju su pretrpjeli korisnici morala biti prouzročena požarima iz 2007. više ne odnosi na korisnike, nego na prefekture u kojima oni imaju poslovni nastan i posluju, neovisno o njihovu registriranom sjedištu. U prilog tom zaključku ide i odgovor grčkih tijela na pitanje koje je Komisija postavila u svojem dopisu od 11. prosinca 2015., to jest jesu li korisnici primili nadoknadu za pretrpljenu štetu koja je nastala kao izravna posljedica požarâ. U svojem odgovoru od 11. veljače 2016. grčka tijela inzistiraju na tome da su to bili požari nezabilježenih razmjera i da su štetu zbog njih pretrpjeli svi poduzetnici jednostavno zato što su svoje proizvodne djelatnosti obavljali u pogođenim područjima.

(19) Drugim je odlukama i zakonima iz uvodne izjave 9. dodatno izmijenjena i dopunjena Odluka br. 36579/B.1666/27-8-2007 (OJHR 1740/B'/30-8-2007). U Odluci br. 46082/B.2123/24-10-2007 (OJHR 2139/B'/2-11-2007) navedeno je, među ostalim, sljedeće:

„(a) Sljedeći se stavci dodaju na kraju poglavlja A [Odluke br. 36579/B.1666/27-8-2007 (GG II 1740/30-8-2007)] , Plan otplate dugova':

‚Kreditne institucije mogu primijeniti prethodno navedene aranžmane bez jamstva grčke države do najvišeg iznosa od 25 000 000 EUR po subjektu. Poslovni subjekti i samozaposlene osobe mogu ugovoriti kredite u visini od najviše 100 000 EUR.

Ako poslovni subjekti ponose zahtjev za plan otplate dugova u iznosu većem od 100 000 EUR pa sve do 25 000 000 EUR, kreditnoj instituciji u kojoj imaju većinu dugova moraju dostaviti studiju održivosti kako bi je ta institucija ocijenila.

Odredbe poglavlja A ne primjenjuju se na sljedeće:

— kredite poslovnih subjekata/samozaposlenih osoba koji su već obuhvaćeni odredbama aranžmanâ na temelju važećeg Zakona 128/1975, osim ako su ti poslovni subjekti ili samozaposlene osobe pretrpjeli dokazivu štetu od požara na zgradama na njihovu posjedu, mehaničkoj opremi, sirovinama ili njihovim proizvodima. Kako bi se pretrpljena šteta potvrdila, oni će morati dostaviti potvrdu nadležnih tijela svoje prefekture,

— kredite poslovnih subjekata/samozaposlenih osoba uzete za prijenos prava na potporu za program ulaganja na temelju programa državnih potpora,

— kredite poslovnih subjekata/samozaposlenih osoba koji su uključeni u program financiranja, na temelju čega se ulaganje smatra dijelom programa državnih potpora.'

(b) Sljedeća dva stavka dodaju se kraju poglavlja B [Odluke br. 36579/B.1666/27-8-2007 (GG II 1740/30-8-2007)] ‚Odobravanje kredita za financiranje obrtnog kapitala poslovnih subjekata i samozaposlenih osoba':

‚Prethodne odredbe poglavlja B odnose se na poslovne subjekte i samozaposlene osobe obuhvaćene potporama za program ulaganja u okviru sustava državnih potpora pod uvjetom da je projekt ulaganja dovršen.

Prethodne odredbe poglavlja A i poglavlja B odnose se na poslovne subjekte i samozaposlene osobe koji imaju poslovni nastan i posluju u općinskim jedinicama Aigio, Akrata, Diakopto, Sympoliteia, Erineos i Aigeira koje pripadaju okrugu Aigialeia prefekture Achaia te u općinskim jedinicama Eleios-Pronnoi i Leivathos u prefekturi Kefallinia.'"

(20) Odlukom br. 6391/B.342/8-2-2008 (OJHR 242/B'/14-2-2008) izmijenjen je iznos (sa 100 000 EUR na 150 000 EUR) za koji su poduzetnici koji žele novi plan otplate svojih dugova dužni dostaviti studiju održivosti. Njome je dodatno produljen rok za podnošenje takvih zahtjeva sa 31. prosinca 2007. na 31. ožujka 2008.

(21) Odlukom br. 34227/B.1123/23-7-2008 (OJHR 1548/B'/5-8-2008) proširenо je geografsko područje primjene programâ, kako je opisano u uvodnoj izjavi 25., te je ponovno produljen rok za podnošenje zahtjeva za sudjelovanje u programu na 31. kolovoza 2008.

(22) Odlukom br. 57198/B.2406/28-12-2012 (OJHR 3462/B'/28-12-2012) izmijenjeni su programi kako bi se korisnicima koji nisu dobili državno jamstvo omogućilo da zatraže obustavu otplate svojeg duga za razdoblje od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2012. Korisnici kredita bili su odgovorni za plaćanje kamata akumuliranih tijekom razdoblja obustave. Kako bi iskoristili tu odredbu, korisnici su zahtjev financijskim institucijama mogli podnijeti do 28. veljače 2013.

(23) Kada je riječ o uvjetima dodjele državnog jamstva, oni su podrobno opisani u Odluci br. 2/54310/0025/13.09.2007. (OJHR B' 1858/13.9.2007.) čiji relevantni dijelovi glase kako slijedi:

„1. Grčka će država dati jamstvo u visini od najviše 80 % kako bi se dospjeli ili nedospjeli dugovi nastali do 25. kolovoza 2007. na temelju kredita koje su kreditne institucije odobrile samozaposlenim osobama i poslovnim subjektima koji imaju poslovni nastan i posluju u prefekturama Messinia, Ilia, Arcadia, Laconia, Euboea te u okrugu Aigialeia u prefekturi Achaia zahvaćenima požarima 2007., neovisno o tome gdje imaju registrirano sjedište, pretvorili u novi kredit koji će se otplaćivati u jednakim šestomjesečnim obrocima (otplata glavnice i kamata) uz razdoblje odgode od 25. kolovoza 2007. do 31. prosinca 2009. Ukupno trajanje kredita u okviru tog aranžmana iznosit će deset (10) godina, uključujući razdoblje odgode. Prvi obrok tog kredita dospijeva 30. lipnja 2010. Kamatna stopa na kredit u okviru tog aranžmana subvencionira se i određuje u skladu s uvjetima Odluke br. 36579/B.1666/27.8.2007. ministra gospodarstva i financija.

Jamstvo grčke države primjenjivat će se na 80 % duga obuhvaćenog planom otplate i kamata na taj dug, pri čemu iznos može biti najviše 20 000 000,00 EUR po poslovnom subjektu.

Jamstvo grčke države odobrit će se i poslovnim subjektima [fizičkih osoba], registriranim članovima Gospodarske komore te samozaposlenim osobama u tim prefekturama čiji dugovi koje treba restrukturirati ne premašuju iznos od 100 000,00 EUR.

Kamate za razdoblje odgode kapitaliziraju se 31. prosinca 2009., a prvi obrok kredita dospijeva 30. lipnja 2010.

Ako se ne plate tri uzastopna obroka s odgovarajućim kamatama ili tri obroka glavnice i kamata koji proizlaze iz prethodno navedenog aranžmana, cjelokupni iznos duga obuhvaćenog aranžmanom dospijeva i postaje naplativ. Da bi svoja potraživanja pokrivena jamstvom naplatile od države, banke nakon proteka tri mjeseca od dospijeća trećeg obroka moraju dostaviti popratnu dokumentaciju iz Odluke br. 2/478/0025/4.1.2006. (GG II 16/13.1.2006.) ministra gospodarstva i financija.

2. Grčka država daje jamstvo u visini od 80 % za odobravanje kreditâ za potrebe financiranja obrtnog kapitala u trajanju od pet godina, uključujući razdoblje odgode, samozaposlenim osobama i poslovnim subjektima koji su registrirani i posluju u prefekturama Messinia, Ilia, Laconia, Euboea te u okrugu Aigialeia u prefekturi Achaia koje su bile pogođene požarima 2007., neovisno o tome gdje subjekt ima registrirano sjedište.

Kamatna stopa na prethodno navedene kredite subvencionira se i određuje u skladu s uvjetima iz Odluke br. 36579/B.1666/27.8.2007. ministra gospodarstva i financija.

Ti će se krediti odobriti svim poslovnim subjektima u tim prefekturama u maksimalnom iznosu od 35 % prometa poduzeća ostvarenog u 2006., a maksimalni je iznos kredita po poslovnom subjektu 90 000,00 EUR. Promet poslovnih subjekata koji nisu ostvarili nikakvu prodaju u prethodnoj godini (2006.) ili koji su počeli poslovati u razdoblju od 1. siječnja 2007. do 27. kolovoza 2007. odredit će se tako da se vrijednost nabave tijekom prvih šest mjeseci poslovanja u 2007. pomnoži s dva (2) i na tako dobiven iznos primijeni koeficijent od 45 % kako bi se izračunala bruto dobit.

Ti se krediti otplaćuju u jednakim šestomjesečnim obrocima koji pokrivaju određeni dio glavnice i kamate, pri čemu razdoblje odgode za otplatu glavnice traje od dana isplate sredstava do 31. prosinca 2009. Prvi obrok dospijeva 30. lipnja 2010. Nesubvencionirani dio kamata u razdoblju odgode dužni su plaćati poslovni subjekti.

Ti će se krediti dodjeljivati zaključivanjem novog, zasebnog ugovora o kreditu. Kada je riječ o prethodno navedenim kreditima, grčka država odobrit će jamstvo za 80 % glavnice i odgovarajuće kamate u razdoblju odgode i u uobičajenom razdoblju otplate za sve poslovne subjekte.

[…]

Potrebna popratna dokumentacija:

[…]

v. studija održivosti te predloženi kolateral u obliku materijalne imovine (samo kada je riječ o poslovnim subjektima koji podnose zahtjev za plan otplate duga u iznosu većem od 100 000,00 EUR).

Predmetna studija trebala bi uključivati sljedeće:

(a) ukupne obveze društva nakon podmirenja njegova duga kreditnom sustavu, njegovim dobavljačima, osiguravajućim fondovima, vladi i općem tržištu te sporazume o planu otplate tih obveza;

(b) objavljene financijske izvještaje društva za posljednje tri godine (društva koja vode račune vrste B moraju dostaviti obrasce E3 i E9 za posljednje tri godine);

(c) plan novčanog toka društva za sljedeće tri godine (primici i plaćanja);

(d) procjenu prihoda i dobiti društva za sljedeće tri godine;

(e) obrtni kapital potreban za vođenje poslovanja i izvore financiranja;

(f) postojeći kolateral, predloženo restrukturiranje postojećeg kolaterala kojim se pokriva podmireni dug i predloženi novi kolateral u obliku materijalne imovine za dugove koje treba podmiriti (samo ako dug premašuje iznos od 100 000,00 EUR).

B. Društva i samozaposlene osobe iz prethodno navedenih prefektura koji podnose zahtjev samo za novi kredit za potrebe financiranja obrtnog kapitala nakon šumskih požara moraju svoje zahtjeve dostaviti Državnom uredu za opće računovodstvo, uprava 25, odsjek D, te uz njih priložiti sljedeću popratnu dokumentaciju:

(a) objavljene financijske izvještaje društva za posljednje tri godine (društva koja vode račune vrste B moraju dostaviti obrasce E3 i E9 za posljednje tri godine);

(b) plan novčanog toka društva za sljedeće tri godine (primici i plaćanja);

(c) procjenu prihoda i dobiti društva za sljedeće tri godine;

(d) potvrdu o registraciji u Komori prefekture u kojoj društvo ima poslovni nastan (samozaposlene osobe i stočari moraju dostaviti potvrdu o početku obavljanja djelatnosti koju su pribavili od lokalne porezne uprave);

(e) relevantni obrazac Državnog ureda za opće računovodstvo koji mora biti ispunjen i potpisan i koji služi za „ocjenu održivosti poslovnih subjekata koji podnose zahtjev za jamstvo grčke vlade", a dostupan je na internetskim stranicama tog ureda (www.mof-glk.gr).

Kolateral u obliku materijalne imovine za pokrivanje novih kredita za potrebe financiranja obrtnog kapitala ne traži se ni za jednu kategorju poslovnih subjekata.

Odbor za upravljanje i ocjenu odgovornosti za jamstva grčke države (članak 37. Zakona 3458/2006, GG I 94/8.5.2006.) ocijenit će zahtjeve i studije održivosti prije konačnog odobrenja dodjele jamstva u skladu s odredbama nacionalnog zakonodavstva i zakonodavstva Zajednice (članci 87. i 88. Ugovora o EZ-u) te postojeći i predloženi kolateral kojim će se u cijelosti pokriti dug koji treba obuhvatiti planom otplate (prema potrebi)."

(24) Na temelju članka 2. stavka 7. Zakona br. 3816/2010 (OJHR 6/A'/26.1.2010.), kako je izmijenjen člankom 21. stavkom 5. Zakona br. 3867/2010 (OJHR 128/A'/3.8.2010.), korisnici kredita dobivenog na temelju Odluke br. 2/54310/0025/13.09.2007. (OJHR B' 1858/13.9.2007.) imali su do 30. kolovoza 2010. pravo zatražiti, retroaktivno za razdoblje od 1. siječnja 2010., dvogodišnju obustavu amortizacijske otplate glavnice i odgovarajuće produljenje ugovornog trajanja kredita s plaćanjem kamata tijekom razdoblja obustave, u skladu s učestalošću plaćanja kamata predviđenom u ugovoru. Za plaćanje kamata bili su odgovorni korisnici kredita. Odlukom br. 2/22475/0025/25.04.2012. (OJHR B' 1346), kako je izmijenjena Odlukom br. 2/52027/0025/30.08.2012. (OJHR B' 2404) i Odlukom br. 2/1755/0025/20.02.2013. (OJHR B' 465/27.02.2013.), omogućeno je produljenje te obustave za razdoblje od 1. siječnja 2012. do 31. prosinca 2012. na temelju zahtjeva podnesenog u tu svrhu financijskoj instituciji do 28. veljače 2013. Odlukom br. 2/38310/0025/14.05.2014. (OJHR B' 1262/16.05.2014.) omogućena je daljnja obustava otplate za razdoblje od 31. prosinca 2013. do 31. prosinca 2014., dok je Odlukom br. 2/43758/0025/29.06.2015. (OJHR B' 1289/29.06.2015.) omogućena još jedna obustava za razdoblje od 31. prosinca 2013. do 31. prosinca 2016. za kredite koji istječu nakon 1. siječnja 2017.

4. **Geografsko područje primjene mjera**

(25) Programi potpora u početku su se primjenjivali na prefekture Messinia, Ilia, Arcadia, Laconia, Euboea te na okrug Aigialeia u prefekturi Achaia. Odlukom br. 46082/B.2123/24-10-2007 (OJHR 2139/B'/2-11-2007) te posebno u pogledu državnih jamstava Odlukom br. 2/86490/0025/31.12.2007. (OJHR B' 2493/31.12.2007.), područje primjene naknadno je prošireno tako da se njime obuhvate općine Aigio, Akrata Diakoptou, Sumpoliteias, Erineou kai Aigeiras u području Aigeira u prefekturi Achaia te općine Eleiou-Pronon kai Leivathous u prefekturi Kefallinia. Isto je učinjeno za općine Argalasti i Afeton te naselja Agia Paraskevi, Zormiadon, Porou i Troulou u općini Skiathos u prefekturi Magnisia Odlukom br. 34227/B.1123/23-7-2008 (OJHR 1548/B'/5-8-2008) te posebno u pogledu državnih jamstava Odlukom br. 2/57144/0025/20.08.2008. (OJHR B' 1732/28.08.2008.).

5. **Trajanje**

(26) Ministarska odluka br. 36579/B.1666/27-8-2007 (OJHR 1740/B'/30-8-2007) ministra gospodarstva i financija kojom se uspostavljaju programi državnih potpora (s daljnjim izmjenama) objavljena je 30. kolovoza 2007. i još je na snazi, kako navode grčka tijela.

(27) Grčka tijela navela su da su korisnici svoje zahtjeve morali podnijeti do 31. prosinca 2007., dok su za općine Argalasti, Afeton i naselja Agia Paraskevi, Zormiadon, Porou i Troulou u općini Skiathos u prefekturi Magnisia zahtjevi morali biti podneseni do 31. listopada 2008. Trajanje kreditâ u okviru programa A (vidjeti uvodnu izjavu 14.) iznosilo je 10 godina, a u okviru programa B (vidjeti uvodnu izjavu 14.) pet godina. Odobravanje kredita trajalo je do 31. prosinca 2010. Državna jamstva bila su povezana s konkretnim financijskim transakcijama (tj. ili s kreditima povezanima s planom otplate duga u okviru programa A i prethodno navedenim trajanjem od deset godina ili s kreditima za potrebe financiranja obrtnog kapitala u okviru programa B s prethodno navedenim trajanjem od pet godina).

6. **Procijenjeni iznos navodne potpore**

(28) Grčka tijela obavijestila su Komisiju da su ukupne subvencije za kamate dodijeljene korisnicima iznosile 192 771 140,81 EUR. Konkretno, jedan od korisnika, društvo Sogia Ellas i njegova društva kćeri, primili su subvenciju za kamate u iznosu od 8 293 527,92 EUR. Tom poduzetniku nije dodijeljeno državno jamstvo. Kada je riječ o državnim jamstvima, grčka tijela navela su da je ukupni iznos kreditâ bio 146 969 403,78 EUR, a ukupni iznos za koji je jamčila grčka država 117 575 523,04 EUR. Grčka tijela obavijestila su Komisiju da su kreditne institucije već poslale zahtjeve za aktiviranje jamstava koji se odnose na 396 kredita (odnosno 298 korisnika) u ukupnom iznosu od 55 233 316,43 EUR. Grčka tijela istaknula su da je od 76 zahtjeva koji su ocijenjeni u vrijeme dostave podataka u veljači 2018. državno jamstvo aktivirano u 62 slučaja pa je stoga grčka država kreditnim institucijama platila iznos od 6 836 810,80 EUR. Ti su izračuni preliminarni s obzirom na to da grčka tijela još obrađuju podatke za potrebe potvrđivanja konačnih korisnika i iznosa.

7. **Korisnici**

(29) Kako se čini, programi potpora otvoreni su, među ostalim ([8]), za sve poduzetnike koji se aktivno bave proizvodnjom, preradom i stavljanjem na tržište poljoprivrednih proizvoda navedenih u Prilogu I. UFEU-u te za poduzetnike u sektoru šumarstva pod uvjetom da imaju poslovni nastan i posluju na jednom od područja na koja se primjenjuju programi potpora, neovisno o njihovu registriranom sjedištu (vidjeti uvodnu izjavu 15.).

(30) Grčka tijela okvirno su procijenila broj korisnika subvencija za kamate na 3773 poduzetnika (uključujući društvo Sogia Ellas i njegova društva kćeri), a broj korisnika državnih jamstava na 746 poduzeća.

8. **Prihvatljivi troškovi**

(31) Čini se da su prihvatljivi troškovi bili troškovi poslovanja poduzetnika koji imaju poslovni nastan i posluju na jednom od područja na koja se primjenjuju programi potpora, neovisno o njihovu registriranom sjedištu. Poduzetnici koji nisu obavljali gospodarske djelatnosti bili su isključeni iz programa. Poduzetnici koji su imali više proizvodnih jedinica mogli su dobiti potporu u okviru tih programa povezanu s poslovanjem onih proizvodnih jedinica koje su osnovane i posluju na pogođenim područjima. Konkretno, kada je riječ o programu B, korisnici su mogli dobiti kredite u visini od najviše 35 % prometa njihove proizvodne jedinice koja je osnovana i posluje na pogođenim područjima, neovisno u tome gdje je registrirano sjedište poduzetnika.

9. **Oblik i intenzitet potpore**

(32) Potpora se dodjeljuje u obliku državnih jamstava i subvencija za kamate. Državna jamstva odnosila su se na 80 % iznosa kredita, uključujući odgovarajuće kamate. Kada je riječ o potpori za subvencioniranje kamata, za ponovno ugovorene kredite ona je iznosila 100 % tijekom razdoblja odgode i 50 % tijekom preostalog vremena trajanja kredita, a za nove kredite subvencije za kamate kretale su se od 30 % do 100 %, kako je opisano u uvodnoj izjavi 15.

III. **SUMNJE KOMISIJE IZNESENE U ODLUCI O POKRETANJU POSTUPKA**

1. **Postojanje potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a**

(33) Kako bi na strukturiran način ocijenila jesu li predmetni programi u skladu s uvjetima članka 107. stavka 1. UFEU-a, Komisija je zasebno analizirala dva instrumenta upotrijebljena u svakom od njih: subvenciju za kamate s jedne strane te državno jamstvo s druge strane.

([8]) U pravnim osnovama ne predviđa se nikakvo ograničenje na poljoprivredni sektor.

Subvencija za kamate

(34) Subvencija za kamate koju je dodijelila grčka država na temelju Odluke br. 36579/B.1666/27-8-2007 (OJHR 1740/B'/30-8-2007) kako je potom izmijenjena i dopunjena ispunila je sve uvjete iz članka 107. stavka 1. UFEU-a. Tu je subvenciju dodijelila grčka država i njome se pružila nedvojbena prednost jer je trošak kredita postao puno manji, a u nekim slučajevima i u nekim razdobljima čak se nisu obračunavale kamate, kako je podrobno opisano u uvodnoj izjavi 15.

(35) Osim toga, bio je ispunjen i uvjet selektivnosti jer su korisnici mogli biti samo poduzetnici koji imaju poslovne nastane na geografskim područjima pogođenima požarima 2007. navedenima u uvodnoj izjavi 25.

(36) Kada je riječ o uvjetu narušavanja tržišnog natjecanja, u skladu sa sudskom praksom Suda Europske unije sama činjenica da je konkurentnost poduzetnika ojačana u odnosu na njemu konkurentske poduzetnike davanjem gospodarske prednosti koju inače ne bi imao u okviru uobičajenog poslovanja upućuje na moguće narušavanje tržišnog natjecanja ([9]). U predmetnom slučaju konkurentnost primateljâ ojačana je dodjelom ekonomske koristi u obliku nacionalne mjere pa se mjerom moglo narušiti tržišno natjecanje. Čini se da potpora poduzetniku utječe na trgovinu među državama članicama u kojima taj poduzetnik posluje na tržištu otvorenom za trgovinu unutar Unije ([10]). Korisnici predmetne potpore poslovali su na vrlo konkurentnom tržištu poljoprivrednih proizvoda te u sektoru šumarstva. Nadalje, u skladu sa sudskom praksom Suda Europske unije ne postoji donja granica ili postotak ispod čije se razine može smatrati da se ne utječe na trgovinu među državama članicama – čak i relativno mali iznos potpore ili relativno mala veličina poduzetnika ne znači *a priori* da utjecaj na trgovinu među poduzetnicima možda ne postoji ([11]). Unutar Unije odvija se znatna trgovinska razmjena u području poljoprivrede i šumarstva. Stoga je predmetna mjera mogla imati utjecaj na trgovinu među državama članicama.

(37) Stoga je očito da su u pogledu subvencije za kamate svi uvjeti iz članka 107. stavka 1. UFEU-a ispunjeni.

Državno jamstvo

(38) Odlukom br. 36579/B.1666/27-8-2007 (OJHR 1740/B'/30-8-2007), kako je potom izmijenjena i dopunjena, grčka država odlučila je i dodijeliti jamstvo poduzetnicima koji imaju poslovni nastan na geografskim područjima pogođenima požarima 2007. Uvjeti pod kojima je to jamstvo dodijeljeno podrobnije su utvrđeni u Odluci br. 2/54310/0025/13.09.2007. (OJHR B' 1858/13.9.2007.), kako je potom izmijenjena i dopunjena. Kako je navedeno u odjeljku 2.1. Obavijesti Komisije o jamstvima ([12]), opći kriteriji iz članka 107. stavka 1. UFEU-a jednako se primjenjuju na jamstva. Jamstva koje država izravno dodjeljuje doista mogu činiti državnu potporu. Korist od državnog jamstva jest ta da rizik povezan s tim jamstvom snosi država. Za to preuzimanje rizika u normalnim bi okolnostima trebalo platiti odgovarajuću premiju. Ako se država odrekne takve premije, poduzetnik kojem je dodijeljeno državno jamstvo ostvaruje korist, a državna se sredstva crpe. Jamstvo u predmetnom slučaju stoga je dodijeljeno iz državnih sredstava. U Obavijesti Komisije o jamstvima nadalje se navodi da čak i ako se pokaže da država nikad nije izvršila plaćanja na temelju jamstva, svejedno može biti riječ o državnoj potpori.

(39) Očito je da je ostvarena korist zbog jamstva dobivenog u okviru programâ. Kako je navedeno u odjeljku 2.3. Obavijesti Komisije o jamstvima, kada korisnik kredita ne treba platiti premiju ili plaća malu premiju, on ostvaruje prednost. Osim toga, u usporedbi sa situacijom u kojoj nema jamstva, korisnik kredita na temelju državnog jamstva može dobiti bolje financijske uvjete za kredite od onih koji su inače dostupni na financijskim tržištima.

([9]) Vidjeti, među ostalim, presudu Suda Europske unije od 19. rujna 2000., *Njemačka protiv Komisije*, predmet C-156/98, EU:C:2000:467, točka 30.; presudu od 17. rujna 1980., *Philip Morris Holland BV protiv Komisije*, predmet 730/79, EU:C:1980:209.

([10]) Presuda Suda Europske unije od 13. srpnja 1988., *Francuska Republika protiv Komisije*, predmet 102/87, EU:C:1988:391.

([11]) Presuda Suda Europske unije od 24. srpnja 2003., *Altmark Trans GmbH*, predmet C-280/00, EU:C:2003:415, točka 81.

([12]) Obavijest Komisije o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora o EZ-u na državne potpore u obliku jamstava, SL C 155, 20.6.2008., str. 1. Ova je Obavijest zamijenila Obavijest Komisije o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora o EZ-u na državne potpore u obliku jamstava 2000/C 71/07 koja se primjenjivala do 31. prosinca 2009.

(40) Činjenica da su korisnici u okviru programa A morali dati kolaterale ako je iznos njihova reprogramiranog duga bio veći od 100 000,00 EUR (vidjeti prethodnu uvodnu izjavu 23.) nije utjecala na ocjenu da čak i u tim slučajevima dodijeljeno državno jamstvo sadržava element potpore. Relevantna opažanja koja je Komisija iznijela u Odluci 2012/320/EU ([13]), a koja je potvrdio i Opći sud u svojoj presudi u predmetu T-150/12 ([14]), vrijede i za predmetni slučaj. Dakle, čak i kad su korisnici osigurali kolaterale, državno jamstvo činilo je potporu jer je o odluci države ovisilo hoće li se u slučajevima kad korisnici ne otplate kredite iskoristiti prava dodijeljena ugovorima o kolateralu. To je bio slučaj jer u pravnoj osnovi programâ nije bilo odredbe kojom se predviđalo automatsko aktiviranje ugovora o kolateralu ako korisnici ne otplate kredite. Naposljetku, nije bilo jasno mora li se kolateralom u svim slučajevima osigurati cjelokupni iznos kredita. Isto tako nije bilo jasno kakav je utjecaj kolateral imao na izračun primjenjive premije (ako ga je imao).

(41) U odjeljku 3.4. Obavijesti Komisije o jamstvima navodi se popis uvjeta čijim bi se kumulativnim ispunjenjem isključilo postojanje državne potpore. Činilo se da predmetna mjera nije ispunjavala sve te uvjete. Konkretno, bilo je vidljivo da su u programima mogli sudjelovati i poslovni subjekti u financijskim teškoćama, suprotno zahtjevu iz odjeljka 3.4. točke (a) Obavijesti Komisije o jamstvima. Grčka tijela tvrdila su da su poduzeća u teškoćama bila isključena iz programâ jer su prije dobivanja državnog jamstva trebala dostaviti studije održivosti. Međutim, na temelju teksta Odluke br. 2/54310/0025/13.09.2007. (OJHR B' 1858/13.9.2007.) obveza dostave studije održivosti primjenjivala se samo na poduzetnike koji su podnijeli zahtjev za novi plan otplate duga u iznosu većem od 100 000,00 EUR, kako je citirano u uvodnoj izjavi 23. Stoga se činilo da nije bilo isključenja poduzećâ u teškoćama za druge korisnike u programu A ni za sve korisnike u programu B. Osim toga, na temelju obrazloženja iz uvodnih izjava 88. i 89. Odluke Komisije 2012/307/EU ([15]), Komisija nije mogla prihvatiti taj argument u kontekstu prethodno navedene ministarske odluke. U toj je odluci navedeno da će studija održivosti uključivati „ukupne obveze društva nakon podmirenja njegova duga kreditnom sustavu, njegovim dobavljačima, osiguravajućim fondovima, vladi i općem tržištu te nakon sklapanja ugovora o novom planu otplate tih obveza". Stoga se nije moglo isključiti da je potpora dodijeljena poduzećima u teškoćama jer je u samoj studiji održivosti uzeto u obzir restrukturiranje duga na temelju programa A. Drugim riječima, studija održivosti bila je usmjerena na mogućnost održivosti korisnikâ u razdoblju nakon restrukturiranja njihova duga na temelju programa A. To znači da su podnositelji zahtjeva mogli biti u poteškoćama u trenutku pripreme studije, no ipak su mogli postati korisnici programa A jer je predviđen potencijalni povratak u održivost nakon primanja potpore.

(42) Štoviše, s obzirom na odjeljak 3.4. točku (d) Obavijesti Komisije o jamstvima nije bilo jasno jesu li korisnici platili ikakvu premiju te, ako jesu, na temelju čega je ta premija izračunana kako bi odražavala tržišnu cijenu za svako jamstvo. U pravnim osnovama programâ nema informacija o izračunu, a grčka tijela u svojim dopisima iz uvodne izjave 2. nisu spomenula obvezu plaćanja premije kao uvjet za dodjelu državnih jamstava. Stoga je upitno jesu li se programi temeljili na realističnoj procjeni rizika prema kojoj bi se na temelju eventualnih premija koje plate korisnici program vrlo vjerojatno samofinancirao.

(43) Stoga se činilo da nije bilo ispravne i progresivne evaluacije programa s aspekta samofinanciranja ni godišnje revizije primjerenosti razine premija, ako ih je uopće bilo, kao ni njihove moguće prilagodbe kako bi se programi i dalje samofinancirali. Odgovora na to pitanje nema ni u pravnim osnovama programâ. Stoga ni uvjet iz odjeljka 3.4. točke (e) Obavijesti Komisije o jamstvima nije ispunjen.

([13]) Odluka Komisije 2012/320/EU od 25. siječnja 2012. o potpori koju je Grčka dodijelila poljoprivrednicima koji se bave proizvodnjom žitarica i zadrugama koje sakupljaju žitarice (SA.27354 (C 36/10) (ex NN 3/10, ex CP 11/09)) (SL L 164, 23.6.2012., str. 10.).

([14]) Presuda Općeg suda od 9. travnja 2014., *Grčka protiv Komisije*, predmet T-150/12, EU:T:2014:191, točke od 82. do 85.

([15]) Odluka Komisije 2012/307/EU od 19. listopada 2011. o programima državnih potpora koje je Grčka provela u prefekturama Kastoria, Evia, Florina, Kilkis, Rodopi, Evros, Ksanthi i Dodecanese te na otocima Lesbos, Samos i Chios (restrukturiranje duga) (br. C 23/04 (ex NN 153/03), C 20/05 (ex NN 70/04) i C 50/05 (ex NN 20/05)) (SL L 153, 14.6.2012., str. 16.).

(44) Nadalje, ako su postojale premije naplaćene za državna jamstva u okviru tih programa, bilo je dvojbeno jesu li tim premijama, u skladu s odjeljkom 3.4. točkom (f) Obavijesti Komisije o jamstvima, pokriveni uobičajeni rizici povezani s dodjelom jamstva, administrativni troškovi programa i godišnja naknada za adekvatni kapital, čak i ako potonji nije uopće ili je tek djelomično prikupljen. Stoga je bilo upitno jesu li premije bile u skladu s tržišnim cijenama.

(45) Štoviše, pokazalo se da se u programima nisu utvrdili prihvatljivi poduzetnici u smislu bonitetne ocjene koja je uvjet transparentnosti iz odjeljka 3.4. točke (g) Obavijesti Komisije o jamstvima.

(46) U fazi Odluke o pokretanju postupka nije bilo elementa koji bi pokazivao jesu li mogućnosti navedene u odjeljku 3.5. Obavijesti Komisije o jamstvima za upotrebu premije „sigurne luke" u programima jamstava za mala i srednja poduzeća ili za upotrebu jedinstvenih premija u programima jamstava za mala i srednja poduzeća bile primjenjive na predmetne programe. Nije se mogla isključiti mogućnost da su mala i srednja poduzeća imala koristi od tih programa.

(47) Stoga Komisija nije mogla isključiti postojanje državne potpore na temelju uvjetâ iz odjeljka 3.4. Obavijesti o jamstvima. Naprotiv, državna jamstva u okviru predmetnih mjera činila su državnu potporu jer su ispunila relevantne uvjete iz članka 107. stavka 1. UFEU-a.

(48) Kada je riječ o mogućnosti pripisivanja tih mjera državi, bilo je jasno da je ta jamstva dala grčka država.

(49) U Odluci o pokretanju postupka Komisija je primijetila da je na temelju Odluke br. 2/54310/0025/13.09.2007. (OJHR B' 1858/13.9.2007.) Odbor za upravljanje i ocjenu odgovornosti za jamstva grčke države bio odgovoran za ocjenu svih zahtjeva prije dodjele državnih jamstava ([16]). Dakle, njegovo djelovanje moglo se pripisati državi i grčka tijela ne mogu tvrditi da se državna jamstva mogu opozvati *ex tunc* zato što neki od uvjeta za njihovu dodjelu nisu bili prisutni u vrijeme dodjele.

(50) Kada je riječ o korištenju državnih sredstava, državnim jamstvima omogućeno je da rizike povezane s jamstvima snosi država. Stoga su zbog predmetnih državnih jamstava državna sredstva ugrožena jer se aktiviranjem jamstava sredstva isplaćuju iz državnog proračuna. Nadalje, svako jamstvo koje nije propisno nadoknađeno podrazumijeva gubitak financijskih sredstava države. Pravnim osnovama za pružanje državnih jamstava nije predviđena nikakva premija koju trebaju platiti korisnici. Na temelju informacija dostupnih Komisiji u trenutku Odluke o pokretanju postupka vidljivo je da poduzetnici koja su ostvarili korist od jamstava nisu platili nikakvu premiju te tako jamstva nisu propisno nadoknađena.

(51) Budući da, kako je vidljivo iz dostupnih informacija, poduzetnici koji su ostvarili korist od jamstava nisu trebali platiti premiju (ako je postojala) jednaku onoj koju bi subjekt u tržišnom gospodarstvu zahtijevao da bio dao takvo jamstvo, ti su poduzetnici ostvarili prednost. Nadalje, nije se moglo isključiti da neki korisnici nisu mogli ili ne bi mogli dobiti nikakvo jamstvo ili kredit na tržištu (uz bilo koju premiju ili po bilo kojoj kamatnoj stopi) pa se u tom slučaju njihova prednost sastoji ili bi se sastojala u iznosu koji je učinkovito pokriven državnim jamstvom.

(52) Kada je riječ o selektivnosti, narušavanju tržišnog natjecanja i učinku na trgovinu, primjenjena su ista razmatranja opisana u uvodnim izjavama 35. i 36. Prema tome, ti su uvjeti također ispunjeni.

(53) Stoga se u trenutku Odluke o pokretanju postupka činilo da su u pogledu državnog jamstva za kredite ispunjeni uvjeti iz članka 107. stavka 1. UFEU-a.

2. **Nezakonitost programâ potpora**

(54) S obzirom na činjenicu da su mjere već provedene a da se Komisiju o njima nije obavijestilo, potpora dodijeljena u okviru tih programa bila je nezakonita u smislu članka 1. točke (f) Uredbe Vijeća (EU) 2015/1589 ([17]).

([16]) Tu su tvrdnju grčka tijela ponovila u svojem dopisu od 11. veljače 2016.

([17]) Uredba Vijeća (EU) 2015/1589 od 13. srpnja 2015. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 248, 24.9.2015., str. 9.).

3. **Spojivost potpore s unutarnjim tržištem**

(55) Budući da je utvrđeno da su programi činili državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, trebalo je ocijeniti može li se potpora smatrati spojivom s unutarnjim tržištem na temelju članka 107. stavka 2. ili članka 107. stavka 3. UFEU-a.

(56) Grčka se pozvala na moguću spojivost na temelju članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a.

(57) Geografska primjenjivost programâ ograničena je na područja pogođena velikim požarima koji se, kako tvrde grčka tijela, mogu smatrati prirodnom nepogodom. Komisija je šumske požare prirodnog podrijetla smatrala prirodnom nepogodom, a požare koji dovode do velikih gubitaka proglasila je izvanrednim događajima. Ta razlika nije imala nikakav utjecaj na ocjenu zato što se i prirodne nepogode i izvanredni događaji trebaju ocjenjivati na temelju istog odstupanja iz članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a kao potpore za otklanjanje štete nastale zbog prirodnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja.

(58) Budući da se u predmetnim programima radilo o neprijavljenoj potpori, da bi se odstupanje iz članka 107. stavka 2. točke (b) moglo primijeniti od ključne je važnosti pitanje jesu li oni bili u skladu s pravilima o državnim potporama važećima u trenutku dodjele potpore. Kako je vidljivo iz podataka koje su dostavila grčka tijela, predmetni programi počeli su se provoditi od 25. kolovoza 2007. Spojivost predmetnih programa s unutarnjim tržištem stoga je ispitana u kontekstu pravila o državnim potporama koja su se primjenjivala u tom razdoblju. To su bile Smjernice Zajednice o državnim potporama u sektoru poljoprivrede i šumarstva za razdoblje od 2007. do 2013. („Smjernice za razdoblje 2007.–2013.") ([18]) te posebno odjeljak V.B.2. za područje poljoprivrede i odjeljak VII. za područje šumarstva.

(59) Kada je riječ o sumnjama izraženima u uvodnoj izjavi 40. u pogledu toga jesu li iz predmetnih programa isključena poduzeća u teškoćama, Komisija je svoje objašnjenje dala u fazi Odluke o pokretanju postupka. Potpora poduzećima u teškoćama mogla se smatrati spojivom samo ako je ispunjavala uvjete iz Smjernica Komisije o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje (dalje u tekstu „Smjernice o sanaciji i restrukturiranju") ([19]) koje su se primjenjivale u trenutku dodjele potpore u okviru predmetnih programa. Jedina iznimka u pogledu potpore za poduzeća u teškoćama bila je potpora za otklanjanje štete nastale zbog prirodnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja, na koju se Smjernice o sanaciji i restrukturiranju nisu primjenjivale, kako se navodi u točkama 19. i 20. tih smjernica. Iz toga proizlazi da se u sljedećem odjeljku pod naslovom „Potpore za otklanjanje štete nastale zbog prirodnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja" ispituju sva društva, neovisno o njihovoj održivosti u trenutku dodjele potpore, dok u odjeljku pod naslovom „Potpore za promicanje ili olakšavanje razvoja određenih gospodarskih područja" postoji podjela na zdrava poduzeća s jedne strane i poduzeća u teškoćama s druge strane, na koja se Smjernice o sanaciji i restrukturiranju primjenjuju.

Potpore za otklanjanje štete nastale zbog prirodnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja

(60) Kada je riječ o potporama dodijeljenima u sektoru poljoprivrede, Komisija je morala provjeriti postojanje prirodne nepogode ili drugog izvanrednog događaja na koji se poziva kako bi se opravdala dodjela potpora te jesu li sljedeće kumulativni uvjeti iz odjeljka V.B.2. Smjernica za razdoblje 2007.–2013. bili ispunjeni:

(a) šteta za koju je dodijeljena nadoknada bila je dokazana izravna posljedica prirodne nepogode ili drugog izvanrednog događaja;

(b) potpora nije dovela do plaćanja prekomjerne nadoknade štete i njome je samo nadoknađena šteta nastala zbog prirodne nepogode ili drugog izvanrednog događaja, a u tu svrhu šteta je trebala biti što točnije procijenjena, a nadoknada koja iz nje proizlazi trebala je biti izračunata na razini pojedinačnog korisnika, a sva dospjela plaćanja, ako postoje, na primjer na temelju polica osiguranja, trebala su biti odbijena od iznosa potpore.

([18]) SL C 319, 27.12.2006., str. 1.

([19]) Komunikacija Komisije, Smjernice Zajednice o državnim potporama za sanaciju i restrukturiranje poduzeća u teškoćama (SL C 244, 1.10.2004., str. 2.). Valjanost je najprije produljena do 9. listopada 2012. (SL C 156, 9.7.2009., str. 3.) te zatim do 31. srpnja 2014. (SL C 296, 2.10.2012., str. 3.).

(61) Pravnom osnovom programa koji su predmet ispitivanja utvrđena su područja pogođena požarima. Budući da Komisija u svojim zakonskim instrumentima o državnim potporama dosljedno zauzima stajalište da su šumski požari prirodnog podrijetla prirodne nepogode, a požari koji dovode do golemih gubitaka drugi izvanredni događaji u smislu članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a ([20]), poduzetnici koji su pretrpjeli štetu nastalu zbog predmetnih požara, neovisno o tome smatra li se te požare prirodnim nepogodama ili drugim izvanrednim događajima, mogli bi ispuniti uvjete za potporu za štetu koja je nastala kao izravna posljedica istih događaja.

(62) Međutim, u okviru predmetnih programa nije utvrđena nikakva definicija štete i nije uspostavljena nikakva veza između potpore i štete pretrpljene zbog požarâ. Zapravo, jedina veza između korisnikâ i požarâ sastojala se u činjenici da su korisnici imali poslovni nastan i poslovali, neovisno o njihovu registriranom sjedištu, na jednom od geografskih područja pogođenih požarima. To je zaključeno na temelju odgovora grčkih tijela koji je citiran u uvodnoj izjavi 18. Iz toga proizlazi da korisnici možda uopće nisu pretrpjeli štetu, a ako jesu, pravnim osnovama programa potpora nije se zahtijevalo da takva šteta mora biti izravna posljedica požarâ ([21]).

(63) Osim toga, sljedeća izmjena Odluke br. 36579/B.1666/27-8-2007 (OJHR 1740/B'/30-8-2007) Odlukom br. 46082/B.2123/24-10-2007 (OJHR 2139/B'/2-11-2007) upućuje na to da izravna veza između pretrpljene štete, ako je štete uopće bilo, i požarâ nije bila uvjet za dodjelu potpore, što proizlazi iz relevantnog ulomka citiranog u uvodnoj izjavi 19. Tom su izmjenom iz primjene poglavlja A Odluke br. 36579/B.1666/27-8-2007 (OJHR 1740/B'/30-8-2007), točnije iz novog plana otplate duga uz subvenciju kamate, isključeni postojeći krediti koji su u prošlosti već bili reprogramirani. Njome je utvrđena iznimka samo za poduzetnike koji su „pretrpjeli dokazivu štetu zbog požara nastalu na zgradama na njihovu posjedu, mehaničkoj opremi, sirovinama ili njihovim proizvodima. Kako bi se pretrpljena šteta potvrdila, oni će morati dostaviti potvrdu nadležnih tijela svoje prefekture". Međutim, da je u općem okviru programa postojala izravna veza između štete i požarâ, taj ulomak ne bi imao nikakvo značenje jer bi po definiciji svi korisnici morali imati pretrpljenu štetu koja je nastala kao izravna posljedica požarâ. Stoga je, *a contrario*, jedini logičan zaključak koji se može izvući iz te izmjene bio da nisu svi korisnici morali imati pretrpljenu štetu nastalu zbog požarâ.

(64) Nadalje, činilo se da se u pravnim osnovama programâ ne navodi nikakva metoda za što točniju procjenu štete koju su poduzetnici pretrpjeli izravno zbog požarâ. U njima nisu utvrđeni ni prihvatljivi troškovi na temelju takve štete. U uvodnoj izjavi 62. već je utvrđeno da u programima nije uspostavljena izravna veza između požarâ i štete koju su korisnici zaista pretrpjeli zbog tih požara. Zapravo, kako je citirano u uvodnoj izjavi 15., iznos potpore u konačnici je bio određen na temelju iznosa kredita za koji su dodijeljeni subvencija za kamate i državno jamstvo. Međutim, sam iznos kredita nije bio definiran u slučaju programa A. Kada je riječ o programu B, taj je iznos bio određen na temelju prometa svakog pojedinog poduzetnika.

(65) Osim toga, programima kako se čini nisu bili predviđeni nikakvi mehanizmi za praćenje zbrajanja potpora u okviru tih programa i potpora u okviru drugih programa kako bi se spriječila prekomjerna nadoknada štete koju su pretrpjeli pojedinačni korisnici zbog predmetnih požara. Štoviše, u slučajevima kada je poduzetnik doista pretrpio štetu nastalu zbog požarâ, programi nisu sadržavali odredbe o nedavanju potpore ako za istu štetu treba izvršiti isplate na temelju, na primjer, polica osiguranja.

(66) Kada je riječ o potpori dodijeljenoj u sektoru šumarstva, razlikovalo se između državne potpore za očuvanje, unaprjeđenje, razvoj i održavanje šuma zbog ekološke, zaštitne i rekreacijske funkcije šuma te državne potpore za šume koje se iskorištavaju u komercijalne svrhe. S obzirom na prvo navedenu potporu, u odjeljku VII. Smjernica za razdoblje 2007.–2013. navodi se mogućnost odobravanja državne potpore za obnovu šuma koje su oštećene, među ostalim, požarima. U skladu s tom politikom u stavku 174. točki (c) Smjernica za razdoblje 2007.–2013. navodi se da se potpora ne može prihvatiti za komercijalno isplativu sječu ili sadnju nakon sječe ili uspostavu i održavanje nasada ako nema dokazane koristi za okoliš ili rekreaciju. *A contrario*, spojivost potpore za šume koje se iskorištavaju u komercijalne svrhe morala se ocijeniti izravno na temelju članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a jer u tom pogledu nije bilo nikakvih primjenjivih smjernica Komisije.

([20]) Koncept „požara koji dovode do golemih gubitaka" definiran je kao „drugi izvanredni događaj" u točki 122. Smjernica za razdoblje 2007.–2013.

([21]) Vidjeti u tom pogledu presudu Suda Europske unije od 29. travnja 2004., *Grčka protiv Komisije*, predmet C-278/00, EU:C:2004:239, u kojoj je Sud donio presudu da: „samo gospodarski nepovoljan položaj koji je izravna posljedica prirodnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja može ispunjavati uvjete za nadoknadu predviđenu u toj odredbi" (točka 82.) i „odredba s tako širokim područjem primjene ne može se smatrati potporom kojom će se otkloniti šteta nastala zbog prirodnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja" (točka 85.).

(67) Kada je riječ o šumama koje se ne iskorištavaju u komercijalne svrhe, u skladu sa stavkom 175. točkom (a) Smjernica za razdoblje 2007.–2013. moralo se dokazati da potpora izravno pridonosi održavanju ili obnavljanju ekološke, zaštitne i rekreacijske funkcije šuma, biološke raznolikosti i zdravog šumskog ekosustava. To posebno vrijedi ako se potpora dodjeljuje za planiranje i provedbu obnove šuma oštećenih u požaru kada je primarni cilj takvih mjera pridonijeti održavanju ili obnovi šumskog ekosustava i biološke raznolikosti ili tradicionalnog krajolika. Međutim, potpora se ne može dodijeliti za sječu kojoj je primarni cilj komercijalno isplativo izvlačenje drvne sirovine ili za sadnju novih stabala pri čemu se posječena stabla nadomještaju ekvivalentnim stablima. Zbog toga što nije postojala veza između potpore i štete nastale zbog požarâ, Komisija je sumnjala u to jesu li ti uvjeti bili ispunjeni u svim slučajevima dodjele potpore u okviru tih programâ za šume koje se ne iskorištavaju u komercijalne svrhe. Komisija je isto tako sumnjala u to je li primarni cilj takve potpore bila obnova šumskog ekosustava i biološke raznolikosti ili tradicionalnog krajolika s obzirom na to da u pravnim osnovama programa potpora nije bilo navedeno ništa u pogledu toga.

(68) Kako je istaknuto, potpora za šume koje se iskorištavaju u komercijalne svrhe mora se ocjenjivati izravno na temelju članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a. U skladu s Komisijinom praksom odlučivanja ([22]) šteta za koju se dodjeljuje potpora mora biti dokazana izravna posljedica požara. Potpore ne smije rezultirati prekomjernom nadoknadom štete, već bi se njome trebala samo nadoknaditi šteta nastala zbog prirodne nepogode ili drugog izvanrednog događaja. Potpora bilo koje vrste po korisniku ograničena je na nastalu materijalnu štetu. Pa ipak, ocjena jesu li ti uvjeti iz uvodnih izjava od 62. do 65. bili ispunjeni kad je riječ o sektoru poljoprivrede vrijedi i za sektor šumarstva *mutatis mutandis*. Komisija je imala dvojbe i o postojanju izravne veze između štete i požarâ te o sprječavanju prekomjerne nadoknade. Naposljetku, činilo se da u pravnim osnovama programâ potpora nije bila ograničena samo na nastalu materijalnu štetu.

(69) U kontekstu tih opažanja Komisija je u Odluci o pokretanju postupka (vidjeti uvodnu izjavu 67. te odluke) smatrala da informacije koje su dostavila grčka tijela ne potkrjepljuju tvrdnju da su programi koji su predmet ispitivanja po svojoj prirodi i mehanizmima djelovanja bili osmišljeni kako bi se njima otklonila šteta nastala zbog prirodnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja. Stoga je Komisija imala ozbiljne sumnje da su bili u skladu s člankom 107. stavkom 2. točkom (b) UFEU-a.

Potpore za promicanje i olakšavanje razvoja određenih gospodarskih područja

(70) U Odluci o pokretanju postupka (vidjeti uvodnu izjavu 68. te odluke) nije se moglo isključiti da su poduzetnici primili potporu u okviru predmetnih programa, a da nisu bili pogođeni požarima te da takva potpora stoga nije spojiva s pravilima o državnim potporama na temelju članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a. Stoga se spojivost morala analizirati i u kontekstu članka 107. stavka 3. točke (c) UFEU-a.

(71) Na temelju članka 107. stavka 3. točke (c) UFEU-a može se smatrati da je potpora spojiva s unutarnjim tržištem ako se utvrdi da se njome olakšava razvoj određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih područja ako takva potpora ne utječe negativno na trgovinske uvjete u mjeri u kojoj bi to bilo suprotno zajedničkom interesu. Grčka tijela nisu tvrdila da su predmetni programi državnih potpora obuhvaćeni člankom 107. stavkom 3. točkom (c) UFEU-a.

(72) Kada je riječ o zdravim poduzećima, u fazi Odluke o pokretanju postupka nije se činilo da na temelju članka 107. stavka 3. točke (c) postoji ikakva prikladna pravna osnova za državne potpore. Činilo se da potpora koja je dodijeljena u okviru programa državnih potpora čini potporu za tekuće poslovanje, koja je nespojiva s UFEU-om.

([22]) Vidjeti npr. Državna potpora br. 235a/2010 – Poljska, program državnih potpora za nadoknadu štete nastale zbog poplava u Poljskoj u svibnju i lipnju 2010. (izvan okvira Priloga I. UFEU-u te dio sektora šumarstva koji nije obuhvaćen Smjernicama zajednice o državnim potporama u sektoru poljoprivrede i šumarstva za razdoblje 2007.–2013.), SL C 283, 20.10.2010., str. 2.

(73) Kada je riječ o poduzećima u teškoćama, s obzirom na sumnje izražene u uvodnoj izjavi 40. o tome jesu li neki od korisnika bili poduzeća u teškoćama, Komisija je ispitala može li se potpora proglasiti spojivom na temelju instrumenta zakonodavstva Unije važećih u vrijeme njezine dodjele. Kako se navodi u točki 145. Smjernica za razdoblje 2007.–2013. te u točkama 19. i 20. Smjernica o sanaciji i restrukturiranju, potpora koja se daje za sanaciju i restrukturiranje poduzeća u teškoćama u sektoru poljoprivrede i šumarstva ocjenjivat će se u skladu sa Smjernicama o sanaciji i restrukturiranju. Ocjena nije bila ograničena samo na programe potpora za mala i srednja poduzeća, a razlozi su istovjetni razlozima navedenima u uvodnoj izjavi 46.

(74) Kako se navodi u točki 15. Smjernica o sanaciji i restrukturiranju, potpora za sanaciju daje kratki predah poduzeću u teškoćama u trajanju od najviše šest mjeseci. Predmetni programi potpora trajali su deset godina u slučaju programa A i pet godina u slučaju programa B, kako je navedeno u uvodnoj izjavi 15. Stoga se potporu dodijeljenu u okviru njih nije moglo smatrati potporom za sanaciju.

(75) Kako se navodi u točki 17. Smjernica o sanaciji i restrukturiranju, restrukturiranje će se temeljiti na izvedivom, koherentnom i dalekosežnom planu za ponovnu uspostavu dugoročne održivosti poduzeća. Restrukturiranje obično uključuje jedan ili više sljedećih čimbenika: reorganizaciju i racionalizaciju djelatnosti poduzeća na učinkovitijem temelju, što obično uključuje povlačenje iz djelatnosti koje donose gubitke, restrukturiranje onih postojećih djelatnosti koje ponovno mogu postati konkurentne te, po mogućnosti, diversifikaciju u smjeru novih i održivih djelatnosti. Financijsko restrukturiranje (dovođenje novog kapitala, smanjivanje duga) obično mora pratiti fizičko restrukturiranje. Operacije restrukturiranja u okviru područja primjene Smjernica o sanaciji i restrukturiranju ne mogu, međutim, biti ograničene na financijske potpore koje su usmjerene na ispravljanje ranijih gubitaka bez hvatanja u koštac s uzrocima tih gubitaka.

(76) Kako se navodi u točki 35. Smjernica o sanaciji i restrukturiranju, planom restrukturiranja, čije trajanje mora biti što je kraće moguće, mora se povratiti dugoročna održivost poduzeća unutar primjerenog razdoblja i na temelju realnih pretpostavki o budućim uvjetima poslovanja, a restrukturiranje mora uključivati napuštanje djelatnosti koje bi i dalje strukturalno proizvodile gubitak čak i nakon restrukturiranja.

(77) U skladu s točkama 38. i 39. Smjernica o sanaciji i restrukturiranju, kako bi se osiguralo što je veće moguće smanjivanje štetnih učinaka na trgovinske uvjete, tako da pozitivni učinci premašuju štetne učinke, moraju se poduzeti kompenzacijske mjere. Te se mjere mogu sastojati od prodaje imovine, smanjivanja kapaciteta ili tržišne prisutnosti te smanjivanja tržišnih prepreka na dotičnim tržištima.

(78) U točki 45. Smjernica o sanaciji i restrukturiranju navodi se sljedeće: kako bi se ograničili učinci koji ograničavaju tržišno natjecanje, iznos potpore ili oblik u kojem se ona dodjeljuje mora biti takav da ne daje poduzeću višak gotovine koji bi se mogao koristiti za agresivne aktivnosti koje narušavaju tržište i nisu povezane s postupkom restrukturiranja, a potporom se ne smiju financirati nove investicije koje nisu neophodne za ponovno uspostavljanje održivosti poduzeća.

(79) U fazi Odluke o pokretanju postupka nije se činilo da je postojao ikakav plan restrukturiranja (u smislu Smjernica o sanaciji i restrukturiranju) povezan s bilo kakvim mjerama te stoga nije bilo moguće analizirati usklađenost s tim smjernicama. Pod pretpostavkom da su neke od mjera dodijeljene poduzetnicima u teškoćama, činilo se da su mjere čista financijska potpora koja je usmjerena na ispravljanje ranijih gubitaka bez hvatanja u koštac s uzrocima tih gubitaka.

(80) S obzirom na sve te elemente Komisija je u Odluci o pokretanju postupka imala sumnje u pogledu usklađenosti programa potpora sa Smjernicama o sanaciji i restrukturiranju (vidjeti uvodnu izjavu 78. Odluke o otvaranju postupka). Komisija je stoga razmatrala sumnje u pogledu spojivosti programa potpora s člankom 107. stavkom 3. točkom (c) UFEU-a u slučaju zdravih poduzetnika i u slučaju poduzeća u teškoćama.

Moguća spojivost s ostalim odstupanjima iz članka 107. UFEU-a

(81) U fazi Odluke o pokretanju postupka (vidjeti njezinu uvodnu izjavu 79.) Komisija je smatrala da se čini da korisnici, prihvatljivi troškovi i intenziteti potpora u okviru ocijenjenih mjera državnih potpora nisu obuhvaćeni područjem primjene Uredbe Komisije (EU) br. 702/2014 ([23]) („Uredba o skupnom izuzeću u sektoru poljoprivrede") u skladu s kojom su određene kategorije potpora spojive s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. UFEU-a.

(82) Kada je riječ o primjenjivosti ostalih odstupanja predviđenih u UFEU-u, Komisija je smatrala da potpora ne ispunjava uvjete za odstupanje navedene u članku 107. stavku 2. točki (a) UFEU-a jer nije riječ o potpori socijalnog karaktera ili potpori obuhvaćenoj člankom 107. stavkom 2. točkom (c) UFEU-a. Isto je vrijedilo za izuzeća predviđena u članku 107. stavku 3. točkama (a) i (b) UFEU-a s obzirom na to da predmetna potpora nije služila ni promicanju gospodarskog razvoja područja na kojima je životni standard neuobičajeno nizak ili na kojima postoji velika podzaposlenost niti je bila namijenjena za projekte od zajedničkog europskog interesa ili za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u gospodarstvu ili za promicanje kulture i očuvanje baštine.

Završna razmatranja

(83) Naposljetku, valja napomenuti da će se u skladu s načelom Deggendorf utvrđenim u presudi Općeg suda u spojenim predmetima T-244/93 i T-486/93 plaćanje bilo kakve potpore u okviru programa bilo kojem poduzetniku koji je ostvario korist od ranije nezakonite potpore koja je odlukom Komisije proglašena nespojivom obustaviti sve dok taj poduzetnik ne nadoknadi ili uplati na blokirani račun ukupni iznos nezakonite i nespojive potpore te odgovarajuće kamate na iznos povrata ([24]). U pravnim osnovama predmetnih programa potporâ ta obustava nije predviđena. Stoga je bilo dvojbeno jesu li se programima isključili poduzetnici koju su ranije primili potporu koja je proglašena nespojivom, a čiji povrat u tom trenutku još nije bio izvršen.

IV. **OPAŽANJA GRČKE**

(84) Grčka tijela u svojem su dopisu od 23. rujna 2016. dostavila opažanja kojima osporavaju neke od nalaza uvrštenih u Odluku o otvaranju postupka. Grčka tijela tvrdila su da se u predmetnom slučaju ne radi o državnoj potpori. Osim toga, ako bi se utvrdilo da se radi o državnoj potpori, da bi ta potpora bila spojiva s pravilima o državnim potporama. Nadalje, ta su tijela iznijela da, ako bi se utvrdilo da je državna potpora nespojiva, nikako ne bi bilo moguće ostvariti povrat te potpore. Konačno, tijela su navela da rade na pronalaženju informacija o korisnicima programa, no da ih još nisu uspjeli doznati.

1. **Postojanje potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a**

(85) Grčka tijela iznijela su da se uopće nije radilo o državnoj potpori jer uvjeti davanja gospodarske prednosti, selektivnosti, narušavanja tržišnog natjecanja i učinka na trgovinu nisu ispunjeni. Tijela nisu osporavala postojanje preostalih kumulativnih uvjeta u pogledu postojanja državne potpore.

(86) Grčka tijela tvrdila su da uvjeti davanja gospodarske prednosti, selektivnosti, narušavanja tržišnog natjecanja i učinka na trgovinu nisu ispunjeni jer su predmetni programi uvedeni kako bi se nadoknadila šteta nastala zbog posebnih i izvanrednih događaja, točnije požarâ na konkretnim područjima.

(87) Kada je riječ o postojanju gospodarske prednosti, grčka tijela posebno su tvrdila da ona nije ostvarena jer zbog štete ne nastaju uobičajene naknade, a u predmetnoj situaciji nije se radilo o uobičajenim tržišnim uvjetima. Upravo suprotno, ta je situacija bila poseban i izvanredan događaj.

([23]) Uredba Komisije (EU) br. 702/2014 od 25. lipnja 2014. o proglašenju određenih kategorija potpora u sektoru poljoprivrede i šumarstva te u ruralnim područjima spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 193, 1.7.2014., str. 1.).

([24]) Presuda Općeg suda od 13. rujna 1995., *Textilwerke Deggendorf protiv Komisije*, spojeni predmeti T-244/93 i T-486/93, EU:T:1995:160, točke od 51. do 60.

(88) Grčka tijela tvrdila su nadalje da se u predmetnom slučaju nije radilo o omogućavanju selektivnog tretmana nekim poduzetnicima u odnosu na druge koji su u istoj činjeničnoj i pravnoj situaciji, već o odgovoru na izvanredne okolnosti koje su pogodile poduzetnike u nekim područjima. Stoga su se ti poduzetnici našli u posebnoj i vrlo nepovoljnoj situaciji u usporedbi s drugim poduzetnicima u njihovu sektoru. Osim toga, uvjeti za otklanjanje posljedica tog izvanrednog događaja utvrđeni su transparentno i objektivno i cilj im je bio vratiti financije pogođenih područja u ravnotežu. Stoga su doneseni programi bili neophodni za ispunjenje cilja zaštite javnog interesa.

(89) Kada je riječ o narušavanju tržišnog natjecanja i učinku na trgovinu, grčka tijela inzistirala su na tome da je cilj programa bilo otklanjanje posljedica izvanrednog događaja. Na temelju programa nije se poboljšao konkurentan položaj korisnikâ, već se taj položaj vratio u stanje u kojemu je bio prije prirodne nepogode.

Posebna dodatna opažanja o nepostojanju državne potpore a u pogledu državnih jamstava

(90) Grčka tijela ponovno su ukratko opisala pravnu osnovu državnih jamstava te osobno područje primjene predmetnih programa. Tijela su napomenula da su jamstva bila povezana s konkretnim financijskim transakcijama u fiksnom maksimalnom iznosu, da su bila vremenski ograničena i da se njima nije pokrivalo više od 80 % nepodmirenog iznosa kredita korisnikâ.

(91) Nadalje, grčka tijela tvrdila su da u programima nisu mogla sudjelovati poduzeća u financijskim teškoćama. Ta su tijela istaknula da je Odbor za upravljanje i ocjenu odgovornosti za jamstva grčke države ocijenio održivost svih korisnika na temelju potrebne popratne dokumentacije koju su oni dostavili. Ti su zahtjevi uključivali dostavu studije održivosti u slučaju poduzetnika koji su podnijeli zahtjev za novi plan otplate duga u iznosu većem od 100 000,00 EUR u okviru programa A. To nije vrijedilo za druge poduzetnike u okviru programa A ni za poduzetnike u okviru programa B. Grčka tijela objasnila su da se zahtjev za dostavu studije održivosti nije odnosio na potonje poduzetnike jer je iznos potpore bio ograničen i jer su konkretne informacije već bile dostupne u relevantnom obrascu Državnog ureda za opće računovodstvo koji služi za „ocjenu održivosti poslovnih subjekata koji podnose zahtjev za jamstvo grčke vlade”, a ujedno je zaključak o njima bilo moguće donijeti na temelju ostale popratne dokumentacije koju su zainteresirani poduzetnici morali dostaviti. Zato su u programima mogli sudjelovati samo održivi poduzetnici.

(92) Grčka tijela iznijela su i da su se uvjeti predmetnih programa razlikovali od uvjeta programa ocijenjenih Odlukom 2012/307/EU, čime su osporila relevantni nalaz iz Odluke o pokretanju postupka citiran u uvodnoj izjavi 40.

(93) Prema pravnim osnovama programa ocijenjenih Odlukom 2012/307/EU poduzetnici su mogli ostvariti korist od programa ako se očekivalo da će nakon dodjele potpore postati održivi. Nasuprot tome, u predmetnim programima u tom slučaju održivost korisnikâ nakon dodjele potpore tek je jedan čimbenik koji je uzet u obzir radi boljeg razumijevanja njihova novčanog toka, sastavljanja tablice njihove sveukupne prognoze za sljedeće tri godine te ocjene financijskih podataka navedenih u njoj.

(94) Grčka tijela napomenula su i da je državno jamstvo dodjeljivalo na temelju kolateralâ za koje se smatralo da su dostatni za zaštitu interesa grčke države u slučaju da korisnici ne uspiju otplatiti svoje kredite. Ti kolaterali bili su istovjetni kolateralima koje banke prihvaćaju u slučaju drugih korisnika kredita te su bili u skladu s bankovnim kriterijima i uobičajenom bankarskom praksom. U svakom slučaju, u skladu s člankom 11. stavcima 1. i 2. Zakona 2322/1995 država u cijelosti zamjenjuje banku u potraživanju njezinih prava od dužnika. Nadalje, u skladu s Odlukom br. 2/478/0025/4.1.2006. (GG II 16/13.1.2006.) porezna tijela dužna su poduzeti sve potrebne pravne radnje kako bi naplatila iznose koje država isplaćuje na temelju jamstva. Štoviše, na ugovore o jamstvima primjenjuju se relevantne odredbe građanskog prava, čime se u predmetnom slučaju štiti interes grčke države. Stoga su grčka tijela tvrdila da predmetna državna jamstva nisu donijela koristi poduzetnicima te da državna sredstva nisu korištena jer su interesi države bili u potpunosti zaštićeni zato što je država od korisnika u slučaju da ne uspiju otplatiti svoje kredite mogla zatražiti povrat sredstava koje je bila prisiljena isplatiti na temelju jamstva.

(95) Nadalje, grčka tijela osporavala su opažanje iz Odluke o pokretanju postupka koje je citirano u uvodnoj izjavi 39. da su, u usporedbi sa situacijom bez jamstva, korisnici kredita na temelju državnog jamstva mogli dobiti bolje financijske uvjete za kredite od onih koji su inače dostupni na financijskim tržištima. Ta su tijela tvrdila da su u predmetnim programima jednostavno utvrđeni uvjeti dodjele državnih jamstava i da se nije utjecalo na uvjete dobivanja kredita na tržištu. Tijela su još navela da u svakom slučaju nema smisla uspoređivati tu situaciju sa situacijom bez jamstva jer je korisniku kredita uvijek potreban jamac da bi se dobio kredit na tržištu. Prema tome, država nije počela primjenjivati neuobičajenu praksu na temelju koje se osigurava prednost u predmetnom slučaju i u kontekstu posebnih i izvanrednih događaja.

(96) Grčka tijela osporavala su opažanje iz Odluke o pokretanju postupka koje je citirano u uvodnoj izjavi 49. U toj je uvodnoj izjavi Komisija napomenula da, s obzirom na to da je Odbor za upravljanje i ocjenu odgovornosti za jamstva grčke države izvršio evaluaciju svih zahtjeva prije dodjele državnog jamstva, grčka tijela ne mogu naknadno tvrditi da se ta jamstva mogu opozvati *ex tunc* zato što neki od uvjeta njihove dodjele nisu postojali u vrijeme kada su ta jamstva dodijeljena. Grčka tijela navela su da se unatoč ulozi tog odbora državna jamstva mogu opozvati *ex tunc* ako relevantna financijska institucija naknadno ne ispuni uvjete njihove provedbe.

2. **Spojivost potpore s unutarnjim tržištem**

(97) Grčka tijela tvrdila su da je državna potpora, ako Komisija zaključi da je ona u okviru predmetnih programa dodijeljena, bila spojiva s unutarnjim tržištem na temelju članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a. Ta su tijela podredno tvrdila da bi se programi potpora mogli smatrati spojivima s unutarnjim tržištem na temelju članka 107. stavka 3. točke (b) UFEU-a.

(98) Grčka tijela istaknula su da Smjernice nisu obvezujuća zakonska pravila, već pravila za okvirnu ocjenu koja se moraju tumačiti u skladu s obvezujućim odredbama zakonodavstva Unije. Kako grčka tijela tvrde, Smjernice bi stoga trebalo tumačiti na način koji nije u konfliktu s logikom članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a kojim je predviđeno automatsko odstupanje od zabrane iz članka 107. stavka 1. UFEU-a. Grčka tijela opisala su koliko su bili ozbiljni požari zbog kojih je nastala šteta, koja je nadoknađena s pomoću predmetnih programa potpora. TNa temelju toga ta su tijela ukazala na to da je intenzitet događaja bio takav da su svi poduzetnici koji posluju na područjima pogođenima požarima pretrpjeli štetu koja je povezana s požarima. Grčka tijela smatrala su da je to bio slučaj čak i kod onih poduzetnika koji nisu pretrpjeli štetu na imovini, i to zato što je šteta bila toliko golema da je njihova vlastita šteta bila sigurna i očita.

(99) Grčka tijela osporavala su i uvodnu izjavu 61. iz Odluke o pokretanju postupka koja je citirana u uvodnoj izjavi 63. ove Odluke. Treba podsjetiti da su u okviru predmetnih programa iz primjene poglavlja A Odluke br. 36579/B.1666/27-8-2007 (OJHR 1740/B'/30-8-2007), tj. ugovaranja novog plana otplate uz subvenciju kamate, bili isključeni postojeći krediti koji su u prošlosti već bili reprogramirani. Jedina se iznimka odnosila na poduzetnike koji su mogli dokazati da su pretrpjeli štetu zbog požarâ. S obzirom na činjenicu da se jedino u svrhu te iznimke od korisnika tražilo da dokažu izravnu vezu između štete i požarâ, stajalište je Komisije da se može zaključiti da takav zahtjev za ostale korisnike programa nije postojao. Grčka tijela tvrdila su da ta iznimka pokazuje samo da se za te konkretne slučajeve od korisnikâ tražio dodatan dokaz.

(100) Grčka tijela podredno su tvrdila da su programi spojivi na temelju članka 107. stavka 3. točke (b) UFEU-a jer su pridonijeli otklanjanju ozbiljnih poremećaja u gospodarstvu zemlje uzrokovanih požarima.

3. **Apsolutna nemogućnost povrata**

(101) Grčka tijela sugerirala su da, ako bi se utvrdilo da je državna potpora nespojiva s unutarnjim tržištem, postoji apsolutna nemogućnost njezina povrata jer je nemoguće izračunati iznos koji treba vratiti. Ta nemogućnost proizlazi iz činjenice da će se izravna i neizravna šteta nastala zbog požarâ morati oduzeti od iznosa povrata. Grčka tijela smatraju da to nije moguće jer je od prirodne nepogode proteklo mnogo vremena, a na temelju nacionalnog zakonodavstva korisnici nisu bili dužni zadržati relevantne dokumente kojima se dokazuje postojanje štete i njezin točan iznos.

(102) Štoviše, grčka tijela zatražila su od Komisije da ne zahtijeva povrat jer oni ne mogu provesti takav zahtjev i od njih se ne može tražiti da učine ono što je nemoguće. U tom su smislu ta tijela uputila na uvodne izjave 149. i 150., 152. i 156. Odluke Komisije (EU) 2016/195 ([25]).

4. **Poteškoće u pružanju traženih dodatnih informacija u Odluci o pokretanju postupka**

(103) Naposljetku, kada je riječ o zahtjevima upućenima Grčkoj u zaključku Odluke o pokretanju postupka, grčka tijela navela su da pokušavaju pronaći korisnike predmetnih programa, no da je to teško, posebno zbog velikog broja korisnika. Ta su tijela ujedno napomenula da nije bilo potrebe za pojedinačnim obavještavanjem korisnikâ o pokretanju službenog istražnog postupka, već da su korisnici informirani o njemu i imali mogućnost iznijeti svoje primjedbe nakon objave Odluke o pokretanju postupka u *Službenom listu Europske unije*.

(104) Grčka tijela u naknadnim su podnescima od 9. ožujka 2017. i 21. veljače 2018. dostavila informacije koje su nedostajale tj. procjenu broja korisnika programâ i procjenu predmetnih iznosâ.

V. **PRAVNA OCJENA**

1. **Postojanje potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a**

(105) U skladu s člankom 107. stavkom 1. UFEU-a, osim ako je Ugovorima drukčije predviđeno, svaka potpora koju dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku kojim se narušava ili prijeti da će se narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj, nespojiva je s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama.

(106) Da bi se određena mjera mogla smatrati državnom potporom u smislu te odredbe, moraju biti ispunjeni kumulativni uvjeti navedeni u nastavku: mjera mora biti pripisiva državi i mora se financirati iz državnih sredstava; primatelj mora na temelju nje ostvariti neku prednost; ta prednost mora biti selektivna; i mjerom se mora narušavati ili prijetiti da će se narušiti tržišno natjecanje i utjecati na trgovinu među državama članicama.

(107) Komisija je u kontekstu postupka ispitivanja utvrdila da su u pogledu predmetnih programa potpora ti uvjeti bili ispunjeni.

(108) Komisija u uvodnoj napomeni primjećuje da je definicija državne potpore u članku 107. stavku 1. UFEU-a objektivne naravi. Pri njezinu tumačenju i utvrđivanju postojanja uvjeta uzimaju se u obzir samo učinci ispitanih mjera, a ne njihovi uzroci, ciljevi ili svrha ([26]). Dakle, opći interes ili čak legitimni cilj javne politike koji se nastoji ostvariti nekom mjerom ne mogu *per se* biti razlog za isključenje primjene pravila o državnim potporama.

(109) Komisija zbog tih razloga ne može prihvatiti argumente koje su iznijela grčka tijela u svojem dopisu od 23. rujna 2016. u pogledu gospodarske prednosti, selektivnosti, narušavanja tržišnog natjecanja i učinka na trgovinu EU-a u slučaju predmetnih programa. Ta se opažanja temelje na pogrešnom shvaćanju testa koji se primjenjuje za utvrđivanje jesu li prisutni uvjeti za postojanje državne potpore, u kojemu se naglasak stavlja na uzroke i ciljeve programâ.

([25]) Odluka Komisije (EU) 2016/195 od 14. kolovoza 2015. o mjerama državnih potpora SA.33083 (12/C) (ex 12/NN) koju je provela Italija i kojom se osigurava smanjenje poreza i doprinosa povezanih s prirodnim katastrofama (u svim sektorima osim poljoprivrede) i SA.35083 (12/C) (ex 12/NN), koju je provela Italija i kojom se osigurava smanjenje poreza i doprinosa povezanih s potresom koji je 2009. pogodio regiju Abruzzo (u svim sektorima osim poljoprivrede) (priopćeno pod brojem dokumenta C(2015) 5549) (SL L 43, 18.2.2016., str. 1.).

([26]) Presuda Suda Europske unije od 2. srpnja 1974., *Italija protiv Komisije*, predmet 173/73, EU:C:1974:71, točka 13.; presuda Suda od 3. ožujka 2005., *Heiser*, predmet C-172/03, EU:C:2005:130, točka 55.; presuda Suda Europske unije od 8. prosinca 2011., *France Télécom protiv Komisije*, predmet C-81/10 P, EU:C:2011:811.

(110) Nadalje, Komisija napominje da ako se logička podloga primjedbi grčkih tijela dovede do njezina logičnog završetka, ne bi se moglo raditi o državnoj potpori u slučajevima kada je potporu dodijelila država iz državnih sredstava za nadoknadu štete nastale zbog prirodnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja. Takvo shvaćanje bilo bi ne samo protivno objektivnoj naravi definicije državne potpore kako se analizira u uvodnoj izjavi 107., nego i u suprotnosti s tekstom članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a u kojem se navodi da su „potpore za otklanjanje štete nastale zbog prirodnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja" spojive s unutarnjim tržištem. Opći sud iznio je isto opažanje u odgovoru na istu tvrdnju koju je Grčka iznijela na tom sudu u predmetu koji se odnosio na državnu potporu koju je Grčka dodijelila za nadoknadu štete koja je nastala zbog nepovoljnih klimatskih učinaka ([27]).

(111) Dodjela prednosti izravno ili neizravno iz državnih sredstava i pripisivost takve mjere državi dva su odvojena i kumulativna uvjeta za postojanje državne potpore ([28]). Ako tijelo javne vlasti dodijeli prednost korisniku, ta je mjera automatski pripisiva državi, čak i ako je tijelo o kojem je riječ pravno neovisno od drugih tijela javne vlasti. Samo prednosti koje su izravno ili neizravno dodijeljene državnim sredstvima mogu činiti državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a ([29]).

(112) Kako je analizirano u Odluci o pokretanju postupka (vidjeti uvodnu izjavu 33. te uvodne izjave od 45. do 46. te odluke), subvencije za kamate i državna jamstva mogu se pripisati Grčkoj i dodijeljeni su iz državnih sredstava. Potporu je doista dodijelila središnja vlada iz proračuna središnje države. To se jasno vidjeti iz pravnih osnova programâ i Grčka to nije osporila.

(113) U smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a prednost je svaka gospodarska korist koju poduzetnik ne bi mogao ostvariti u uobičajenim tržišnim uvjetima, tj. bez intervencije države ([30]). Ponovno treba istaknuti da je relevantan jedino učinak mjere na poduzetnika, a ne uzrok ili cilj intervencije države ([31]). Prednost je prisutna kad god se financijska situacija poduzetnika poboljša kao rezultat intervencije države u uvjetima koji se razlikuju od uobičajenih tržišnih uvjeta. Kako bi se to ocijenilo, financijsku situaciju poduzetnika nakon uvođenja mjere trebalo bi usporediti s financijskom situacijom u kojoj bi bio da mjera nije poduzeta ([32]).

(114) Točan oblik mjere isto tako nije važan da bi se utvrdilo dodjeljuje li se njome gospodarska prednost poduzetniku ([33]). Nije samo davanje pozitivne gospodarske prednosti relevantno za pojam državne potpore, nego i smanjenje gospodarskog opterećenja može činiti prednost.

(115) Kako se opisuje u Odluci o pokretanju postupka (vidjeti uvodne izjave 33. i 47. te odluke), korisnici nisu mogli ostvariti istu gospodarsku prednost u uobičajenim tržišnim uvjetima te se stoga njihova financijska situacija poboljšala u uvjetima koji su se razlikovali od uobičajenih tržišnih uvjeta.

(116) Međutim, grčka tijela tvrdila su (vidjeti uvodne izjave 86. i 87.) da nije ostvarena gospodarska prednost jer je riječ o posebnoj i izvanrednoj naravi događaja zbog kojeg su tržišni uvjeti postali neuobičajeni. Međutim, koncept „uobičajenih tržišnih uvjeta" koji se upotrebljava za određivanje postojanja prednosti odnosi se na mogućnost korisnika da ostvari istu gospodarsku korist na tržištu koju ostvaruje od potpore, a ne na procjenu funkcionira li tržište kao i inače ili je ono u krizi. Ako bi se prihvatilo tumačenje grčkih tijela, tada bi se postojanje gospodarske koristi određivalo na temelju uzroka ili cilja potpore te bi se svaka država članica mogla pozvati na legitiman cilj kako bi spriječila primjenu zakonodavstva o državnim potporama na neku mjeru ([34]).

([27]) Presuda Općeg suda od 16. srpnja 2014., *Grčka protiv Komisije*, predmet T-52/12, EU:T:2014:677, točke od 66. do 71.

([28]) Vidjeti, na primjer, presudu Suda Europske unije od 16. svibnja 2002., *Francuska protiv Komisije (Stardust)*, predmet C-482/99, EU:C:2002:294, točka 24.; presudu Općeg suda od 5. travnja 2006., *Deutsche Bahn AG protiv Komisije*, predmet T-351/02, EU:T:2006:104, točka 103.

([29]) Presuda Suda Europske unije od 24. siječnja 1978., *Van Tiggele*, predmet 82/77, EU:C:1978:10, točke 25. i 26.; presuda Općeg suda od 12. prosinca 1996., *Air France protiv Komisije*, predmet T-358/94, EU:T:1996:194, točka 63.

([30]) Presuda Suda Europske unije od 11. srpnja 1996., *SFEI i dr.*, predmet C-39/94, EU:C:1996:285, točka 60.; presuda Suda Europske unije od 29. travnja 1999., *Španjolska protiv Komisije*, predmet C-342/96, EU:C:1999:210, točka 41.

([31]) Presuda Suda Europske unije od 2. srpnja 1974., *Italija protiv Komisije*, predmet 173/73, EU:C:1974:71, točka 13.

([32]) Presuda Suda Europske unije od 2. srpnja 1974., *Italija protiv Komisije*, predmet 173/73, EU:C:1974:71, točka 13.

([33]) Presuda Suda Europske unije od 24. srpnja 2003., *Altmark Trans*, predmet C-280/00, EU:C:2003:415, točka 84.

([34]) Presuda Općeg suda od 16. srpnja 2014., *Grčka protiv Komisije*, predmet T-52/12, EU:T:2014:677, točka 67. i ondje navedena sudska praksa.

(117) Kako bi bila u okviru područja primjene članka 107. stavka 1. UFEU-a, mjerom potpore mora se u povoljniji položaj stavljati „određene poduzetnike ili proizvodnju određene robe". Činjenica da potpora nije usmjerena na jednog konkretnog unaprijed definiranog primatelja ili više njih, nego podliježe nizu objektivnih kriterija u skladu s kojima je se dodjeljuje, u okviru unaprijed određenih općenitih dodijeljenih proračunskih sredstava, neodređenom broju korisnika koji nisu na početku pojedinačno identificirani, nije dovoljna da se dovede u pitanje selektivna priroda mjere ([35]). Osim toga, u načelu se samo na one mjere koje se primjenjuju na čitavom državnom području države članice ne primjenjuje kriterij regionalne selektivnosti iz članka 107. stavka 1. UFEU-a ([36]).

(118) Kako je navedeno u uvodnim izjavama 34. i 51., predmetnim programima potpora prednost je dana samo poduzetnicima koji imaju poslovni nastan i posluju na geografskom području pogođenom požarima 2007. Ti se programi potpora nisu primjenjivali na preostalom državnom području Grčke. Ostali poduzetnici u u usporedivoj pravnoj i činjeničnoj situaciji, u sektoru poljoprivrede ili ostalim sektorima, ne ispunjavaju uvjete za dobivanje potpore te stoga neće ostvariti istu prednost. Aspekt da su određeni poduzetnici bili pogođeni požarima, dok drugi nisu, ne stavlja ih u drukčiju situaciju jer šteta od požara dio je gospodarskog rizika s kojim se može suočiti svaki poduzetnik. Potpora u slučaju prirodnih nepogoda (uključujući požar) kategorija je potpore na temelju članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a i Smjernica za razdoblje 2007.–2013. (vidjeti uvodnu izjavu 142.) pa su takve mjere prema definiciji selektivne. Predmetni programi stoga daju selektivnu gospodarsku prednost samo određenim poduzetnicima (vidjeti uvodnu izjavu 29.) jačanjem njihovog konkurentnog položaja na tržištu.

(119) Tvrdnja grčkih tijela u uvodnoj izjavi 88. još je jedan pokušaj mijenjanja testa na temelju kojeg se potvrđuje postojanje selektivnosti. U skladu s praksom sudova Europske unije (citirana u uvodnoj izjavi 117.) postojanje drugih izvanrednih događaja, navodna transparentna i objektivna narav uvjeta za dodjeljivanje potpore te općenitiji cilj potpore nisu relevantni u fazi ocjene postojanja državne potpore.

(120) Smatra se da se mjerom koju je dodijelila država narušava ili prijeti da će se narušiti tržišno natjecanje ako bi se njome mogao poboljšati konkurentan položaj primatelja u odnosu na ostale poduzetnike s kojima se natječe ([37]). U praktične svrhe narušavanje tržišnog natjecanja u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a obično postoji kada država dodijeli financijsku prednost nekom poduzetniku u liberaliziranom sektoru u kojem postoji ili bi moglo postojati tržišno natjecanje ([38]). Javnom potporom moglo bi se narušiti tržišno natjecanje čak i ako se njome ne pomaže poduzetniku primatelju da se proširi i stekne tržišni udio. Dovoljno je da mu se potporom omogućuje zadržavanje snažnijeg konkurentnog položaja od onoga koji bi imao da mu potpora nije pružena. U tom kontekstu, da bi se smatralo da se određenom potporom narušava tržišno natjecanje, obično je dovoljno da se potporom korisniku daje prednost tako što ga se oslobađa troškova koje bi u protivnom morao snositi tijekom redovnog poslovanja ([39]). Definicijom državne potpore ne zahtijeva se da su narušavanje tržišnog natjecanja ili učinak na trgovinu znatni ili materijalni. Činjenica da je iznos potpore nizak ili da je poduzetnik primatelj malen neće sama po sebi isključiti narušavanje tržišnog natjecanja ili prijetnju od njegova narušavanja ([40]), pod uvjetom da vjerojatnost takvog narušavanja nije samo hipotetska ([41]).

([35]) Presuda Općeg suda od 29. rujna 2000., *Confederación Espanola de Transporte de Mercancías protiv Komisije*, predmet T-55/99, EU:T:2000:223, točka 40. Vidjeti i presudu Općeg suda od 13. rujna 2012., *Italija protiv Komisije*, predmet T-379/09, EU: T:2012:422, točka 47.

([36]) Vidjeti presudu Prvostupanjskog suda, *Salzgitter protiv Komisije*, predmet T-308/00, EU:T:2004:199, točka 38. (taj je dio presude potvrđen u žalbenom postupku u predmetu C-408/04 P, *Komisija protiv Salzgittera*, EU:C:2008:236, točka 109. U prethodno navedenoj presudi Sud je izričito presudio sljedeće: „Nije bitno da selektivna narav mjere proizlazi iz […] kriterija koji se odnosi na geografsku lokaciju u određenom dijelu državnog područja neke države članice. Međutim, kako bi se mjera proglasila državnom potporom bitno je da poduzetnici koji su primatelji pripadaju određenoj kategoriji koja se utvrđuje na temelju pravne ili činjenične primjene kriterija uspostavljenog predmetnom mjerom."

([37]) Presuda Suda Europske unije od 17. rujna 1980., *Philip Morris*, predmet 730/79, EU:C:1980:209, točka 11.; presuda Općeg suda od 15. lipnja 2000., *Alzetta*, spojeni predmeti T-298/97, T-312/97, EU:T:2000:151, točka 80.

([38]) Presuda Općeg suda od 15. lipnja 2000., *Alzetta*, spojeni predmeti T-298/97, T-312/97 itd., EU:T:2000:151, točke od 141. do 147.; presuda Suda Europske unije od 24. srpnja 2003., *Altmark Trans*, C-280/00, EU:C:2003:415.

([39]) Presuda Suda Europske unije od 3. ožujka 2005., *Heiser*, C-172/03, EU:C:2005:130, točka 55.

([40]) Presuda Općeg suda od 29. rujna 2000., *Confederación Espanola de Transporte de Mercancías protiv Komisije*, predmet T-55/99, EU:T:2000:223, točka 89.; presuda Suda Europske unije od 24. srpnja 2003., *Altmark Trans*, predmet C-280/00, EU:C:2003:415, točka 81.

([41]) Presuda Suda Europske unije od 24. srpnja 2003., *Altmark Trans*, predmet C-280/00, EU:C:2003:415, točka 79.

(121) Javna potpora poduzetnicima smatra se državnom potporom u skladu s člankom 107. stavkom 1. UFEU-a samo u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama. U tom pogledu nije potrebno utvrditi da potpora ima stvaran učinak na trgovinu među državama članicama, nego samo može li potpora utjecati na tu trgovinu ([42]). Naime, sudovi Europske unije presudili su da „ako se financijskom potporom koju država članica dodijeli jača položaj poduzetnika u odnosu na ostale konkurentske poduzetnike u trgovini u [Uniji], smatra se da ta potpora utječe na tu trgovinu" ([43]).

(122) Ocjena iz Odluke o otvaranju postupka kako je citirana u uvodnim izjavama 36. i 52. ove Odluke potvrđena je. Korisnici obuhvaćeni područjem primjene ove Odluke aktivno posluju na vrlo konkurentnom tržištu poljoprivrednih proizvoda te u sektoru šumarstva. Valja s tim u vezi napomenuti da je, kada je riječ o trgovini poljoprivrednim proizvodima između Grčke i ostalih država članica u 2017., vrijednost izvoza bila gotovo 4 milijarde EUR, a vrijednost uvoza više od 5 milijardi EUR ([44]). Korisnici bi inače morali sami snositi troškove štete. Suprotno opažanjima Grčke (vidjeti uvodne izjave od 85. do 89.), Komisija zaključuje da je tim programima potpora konkurentni položaj korisnikâ poboljšan. Činjenica da je na njihovo stanje mogla utjecati prirodna nepogoda opet nije relevantna za ocjenu postojanja prijetnje narušavanja tržišnog natjecanja i utjecaja na trgovinu u EU-u. Nadalje, s obzirom na to da su sektori poljoprivrede i šumarstva otvoreni za trgovinu unutar EU-a, ti su sektori osjetljivi na mjere kojima se poduzetnike u određenoj državi članici stavlja u povoljniji položaj. Dakle, predmetni programi prijetnja su da će narušiti tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu i njima se utječe na trgovinu među državama članicama.

(123) Kada je riječ o tvrdnji koju su iznijela grčka tijela da se predmetnim programima potpora položaj korisnikâ ne poboljšava u odnosu na njihove konkurente, nego se djelatnost tih poduzetnika samo vraća u stanje kakvo je bilo prije prirodne nepogode, Komisija upućuje na presudu Općeg suda u predmetu *Grčka protiv Komisije* ([45]). U tom su predmetu grčka tijela tvrdila da se predmetnom državnom potporom tek djelomično poljoprivrednicima nadoknadila šteta koju su pretrpjeli zbog nepovoljnih vremenskih uvjeta te je stoga njome ponovno uspostavljeno tržišno natjecanje. Opći sud odbio je tu tvrdnju i presudio da donošenje jednostranih mjera od strane država članica kako bi uvjete tržišnog natjecanja u nekom gospodarskom sektoru uskladile s uvjetima koji postoje u ostalim državama članicama ne negira kvalifikaciju da te mjere čine državnu potporu ([46]).

Postojanje potpore u slučaju državnih jamstava

(124) Nalazi iz Odluke o pokretanju postupka u pogledu postojanja potpore u slučaju državnih jamstava (vidjeti uvodne izjave od 38. do 53. ove Odluke) potvrđeni su u službenom istražnom postupku bez obzira na argumente koje su grčka tijela iznijela kako bi dokazala suprotno. Kriteriji iz članka 107. stavka 1. UFEU-a primjenjuju se na državna jamstva ([47]) te su zadovoljeni i u pogledu tih jamstava.

(125) Jamstva je izravno dodijelila država iz državnih sredstava i njima je pružena korist. Kako je navedeno u odjeljku 2.1. Obavijesti Komisije o jamstvima ([48]), ta se korist sastojala u tome da je rizik povezan s jamstvom snosila država. Za takvo preuzimanje rizika u normalnim bi okolnostima trebalo platiti odgovarajuću premiju. U predmetnom slučaju korisnici nisu platili nikakvu premiju, a kamoli odgovarajuću. Takva obveza uopće nije utvrđena u pravnim

([42]) Presuda Suda Europske unije od 14. siječnja 2015., *Eventech protiv The Parking Adjudicator*, predmet C-518/13, EU:C:2015:9, točka 65.; presuda Suda Europske unije od 8. svibnja 2013., *Libert i dr.*, spojeni predmeti C-197/11 i C-203/11, EU:C:2013:288, točka 76.

([43]) Presuda Suda Europske unije od 14. siječnja 2015., *Eventech protiv The Parking Adjudicator*, predmet C-518/13, EU:C:2015:9, točka 66.; presuda Suda Europske unije od 8. svibnja 2013., *Libert i dr.*, spojeni predmeti C-197/11 i C-203/11, EU:C:2013:288, točka 77.; presuda Općeg suda od 4. travnja 2001., *Friulia Venezia Giulia*, predmet T-288/97, EU:T:2001:115, točka 41.

([44]) Izvor: Europska komisija, Glavna uprava za poljoprivredu i ruralni razvoj, Statistički informativni list (2017.), 5.1. Trgovina poljoprivrednim proizvodima, svibanj 2018., vidjeti http://ec.europa.eu/agriculture/statistics/factsheets/pdf/el_en.pdf.

([45]) Presuda Općeg suda od 16. srpnja 2014., *Grčka protiv Komisije*, predmet T-52/12, EU:T:2014:677.

([46]) Presuda Općeg suda od 16. srpnja 2014., *Grčka protiv Komisije*, predmet T-52/12, EU:T:2014:677, točka 112. i ondje navedena sudska praksa.

([47]) Obavijest Komisije o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora o EZ-u na državne potpore u obliku jamstava, SL C 155, 20.6.2008., str. 1. Valja napomenuti da je u Obavijesti Komisije o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora o EZ-u na državne potpore u obliku jamstava koja se prethodno primjenjivala (SL C 71, 11.3.2000., str. 14.) (dalje u tekstu „Obavijest Komisije iz 2000."), prihvaćeno isto tumačenje u pogledu primjenjivosti kriterija iz članka 107. stavka 1. UFEU-a i uvjeta kojima se isključuje postojanje potpore.

([48]) Vidjeti i „Obavijest Komisije iz 2000.", odjeljak 2.1.2.

osnovama predmetnih programa, a grčka tijela čak nisu ni pokušala tvrditi drukčije. Dakle, postojala je korist koju su ostvarili korisnici i crpila su se državna sredstva. To je istinito čak i ako se pokaže da nekim korisnicima programa nisu izvršene isplate na temelju državnih jamstava.

(126) Slijedom navedenog, korisnici kredita ostvarili su korist zbog državnih jamstava jer nisu morali platiti za njih nikakvu premiju. Stoga je zahtjev o ostvarivanju gospodarske prednosti na temelju kojega se potvrđuje postojanje potpore u predmetnom slučaju ispunjen. U Odluci o pokretanju postupka ponavljaju se relevantni ulomci iz odjeljka 2.2. Obavijesti Komisije o jamstvima ([49]) i navedeno je da, u usporedbi sa situacijom bez jamstva, državno jamstvo omogućuje korisniku kredita da dobije bolje financijske uvjete za kredite od onih koji su inače dostupni na financijskim tržištima (vidjeti uvodnu izjavu 39. ove Odluke). Grčka tijela osporavala su tu izjavu (vidjeti uvodnu izjavu 95.) tvrdeći da se državnim jamstvima ne utječe na uvjete davanja kredita te da ne postoji usporedba sa situacijom bez jamstva jer financijske institucije uvijek za davanje kredita traže jamstva. Te se tvrdnje ne mogu prihvatiti. Pružanjem veće sigurnosti financijskoj instituciji da će se ugovor s korisnikom o kreditu izvršiti, jamstvima se po definiciji poboljšavaju financijski uvjeti kreditâ. To je tim točnije ako financijske institucije odbijaju dati kredit bez jamstva, kako navode grčka tijela. U takvim slučajevima korisnik kredita samo zahvaljujući jamstvu ima pristup kreditu i može ga iskoristiti.

(127) Grčka tijela tvrdila su da nije bilo koristi ni korištenja državnih sredstava jer su državna jamstva dodijeljena na temelju kolaterala kojima su se u cijelosti zaštitili interesi države. Prema riječima grčkih tijela država je bila obvezna iskoristiti prava stečena na temelju kolateralâ u slučaju da korisnici ne uspiju otplatiti kredite. Te se tvrdnje ne mogu prihvatiti. Kao prvo, kako je navedeno u Odluci o pokretanju postupka (vidjeti uvodnu izjavu 52. ove Odluke), Komisija nije prihvatila iste tvrdnje grčkih tijela u svojoj Odluci 2012/320/EU i Sud je takvo razmišljanje podržao ([50]). Grčka tijela u svojem dopisu od 23. rujna 2016. navode istu Ministarsku odluku br. 2/478/0025/4.1.2006. (GG II 16/13.1.2006.) kao i u tom starijem predmetu kako bi skrenula pažnju na to da su porezna tijela obvezna poduzeti sve potrebne pravne radnje za naplatu iznosa koje je država isplatila na temelju jamstva. Međutim, kao što je to bio slučaj u tom starijem predmetu, na Ministarsku odluku br. 2/478/0025/4.1.2006. (GG II 16/13.1.2006.) se u predmetnoj pravnoj osnovi upućuje samo pri propisivanju radnji koje banke moraju poduzeti kako bi aktivirale državno jamstvo. Doista, ni u jednoj odredbi pravne osnove programâ nije predviđeno automatsko aktiviranje ugovora o kolateralu u slučajevima kada su državna jamstva isplaćena. Štoviše, kolaterali se nisu tražili u svim slučajevima te i dalje nije jasno je li im svrha bila osiguravanje cjelokupnog iznosa kredita u svim slučajevima. Naposljetku, postojanje kolaterala, ne može se promijeniti ocjenu da postoji korist zbog činjenice da korisnici nisu platili nikakvu premiju za rizik koji je država preuzela davanjem državnog jamstva.

(128) Kada je riječ o selektivnosti, narušavanju tržišnog natjecanja i učinku na trgovinu u EU-u, ocjena i nalazi opisani u uvodnim izjavama od 117. do 123. i dalje su valjani.

(129) Međutim, prije nego što se donese konačni zaključak o postojanju potpore u slučaju državnih jamstava potrebno je ocijeniti jesu li ispunjeni svi uvjeti koji omogućuju isključivanje postojanja te potpore kako je predviđeno u odjeljku 3.4. Obavijesti komisije o jamstvima ([51]). U Odluci o pokretanju postupka izražene su sumnje u to jesu li baš svi uvjeti ispunjeni, dok su grčka tijela to su mišljenje osporavala. Valja napomenuti da su ti uvjeti kumulativni, odnosno dovoljno je da samo jedan od tih uvjeta nije ispunjen da bi se državno jamstvo smatralo državnom potporom na temelju ocjene iz uvodnih izjava od 124. do 128. To ovdje jest slučaj jer korisnici kredita nisu morali platiti premiju kako se zahtijeva u Obavijesti Komisije o jamstvima. Stoga se mora zaključiti da se programi nisu samofinancirali; nije bila predviđena godišnja revizija odgovarajuće premije; administrativni troškovi programa nisu bili pokriveni i nije bilo godišnje naknade za adekvatni kapital. Nadalje, u pravnim osnovama programâ nije spomenuta mogućnost upotrebe premije „sigurne luke” ili jedinstvenih premija za mala i srednja poduzeća, ovisno o slučaju. Naposljetku, nisu utvrđena prihvatljiva društva u smislu bonitetne ocjene što je to utjecalo na općenitu transparentnost programâ. Nijedan od tih elemenata nije uvršten u pravne osnove programâ, a grčka tijela nisu uspjela dokazati suprotno.

([49]) Vidjeti i „Obavijest Komisije iz 2000.”, odjeljak 2.1.1.

([50]) Vidjeti presudu Općeg suda od 9. travnja 2014., Grčka protiv Komisije, predmet T-150/12, EU:T:2014:191, točke od 82. do 85., točka 98.

([51]) Vidjeti i „Obavijest Komisije iz 2000.”, odjeljak 3.4.

(130) U svakom slučaju, kako bi se sve obuhvatilo, Komisija će se osvrnuti na opažanja grčkih tijela u pogledu ostalih uvjeta koji su se isto tako morali ispuniti kako bi se isključilo postojanje državne potpore povezane s državnim jamstvima.

(131) Komisija i dalje smatra da su u programima mogla sudjelovati poduzeća u financijskim poteškoćama jer pravne osnove programâ nisu sadržavale odredbu o isključivanju tih poduzeća. Grčka tijela istaknula su činjenicu da je prije dodjele državnih jamstava Odbor za upravljanje i ocjenu odgovornosti za jamstva grčke države utvrdio održivost korisnikâ na temelju dostavljenih studija održivosti (u slučaju korisnika od kojih se tražila dostava te studije) i preostale dostavljene tražene dokumentacije. Međutim, studije održivosti tražile su se samo od korisnika koji su željeli novi plan otplate dugova većih od 100 000,00 EUR. Dakle, pri ocjeni održivosti ostalih korisnika taj pokazatelj Odboru nije bio dostupan. Činjenica da su grčka tijela dug u iznosu manjem od 100 000,00 EUR smatrala malim nije bitna za ocjenu toga jesu li poduzetnici u teškoćama bili isključeni iz programâ.

(132) Grčka tijela iznijela su također (vidjeti uvodne izjave od 92. do 93.) da se pravne osnove predmetnih programa razlikuju od osnova koje su ocijenjene u Odluci 2012/307/EU u pogledu kojih je Komisija utvrdila da su se primjenjivale na poduzeća u teškoćama (vidjeti uvodnu izjavu 41.). Komisija je analizirala pravne osnove predmetnih programa i došla do istog zaključka. S tim u vezi mora se naglasiti da su u studiji održivosti uzete u obzir ukupne obveze korisnikâ nakon ugovaranja novog plana otplate duga u okviru predmetnog programa. Takva studija održivosti stoga je bila samo djelomično korisna za utvrđivanje jesu li u trenutku dodjele državnih jamstava, a ne u kasnijoj fazi, korisnici bili poduzeća u financijskim teškoćama.

(133) Naposljetku, s obzirom na to da je Odbor za upravljanje i ocjenu odgovornosti za jamstva grčke države izvršio evaluaciju svih zahtjeva za državna jamstva u okviru predmetnih programa prije njihova konačnog odobrenja, u Odluci o pokretanju postupka navedeno je da grčka tijela ne mogu naknadno tvrditi da su odobrena državna jamstva bila ništavna *ex tunc* (vidjeti uvodnu izjavu 49. ove Odluke). Grčka tijela taj su nalaz osporavala (vidjeti uvodnu izjavu 96. ove Odluke) tvrdeći da do takvog retroaktivnog opoziva državnih jamstava može doći ako relevantna financijska institucija ne ispuni uvjete za njihovu primjenu. Taj se argument u konačnici dotiče pitanja pripisivosti tih državnih jamstava. Valja s tim u vezi napomenuti da je potpora dodijeljena već u trenutku dodjele državnog jamstva, a ne tek kada se jamstvo aktivira ili vrše plaćanja. Nadalje, pitanje čini li jamstvo državnu potporu mora se ocijeniti s obzirom na trenutak dodjele jamstva ([52]). Dakle, s obzirom na to da je Odbor, koji je neosporno državni organ, izvršio prethodnu evaluaciju državnih jamstava dodijeljenih u okviru predmetnih programa i utvrdio da su u skladu s važećim uvjetima, ne može se naknadno smatrati da se ta jamstva ne mogu pripisati državi i da nikad nisu dodijeljena. Scenarij bi naravno bio potpuno drukčiji i nebitan za ovu ocjenu da su financijske institucije koje nisu pod kontrolom države pogrešno protumačile relevantne pravne osnove i neovisno o državi dodijelile kredite pretpostavljajući da su oni pokriveni predmetnim programima iako važeći uvjeti nisu bili ispunjeni.

(134) Zato Komisija zaključuje da nadoknada u obliku subvencija za kamate i državnih jamstava dodijeljena poduzetnicima u sektoru poljoprivrede i šumarstva na temelju predmetnih programa čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.

(135) Slijedom toga valja ispitati može li se primijeniti odstupanje od općeg načela nespojivosti državne potpore s unutarnjim tržištem utvrđenog u članku 107. stavku 1. UFEU-a.

2. **Klasifikacija programa kao nezakonite potpore**

(136) U službenom istražnom postupku potvrdili su se nalazi iz Odluke o pokretanju postupka (vidjeti uvodnu izjavu 54. ove Odluke). Grčka nije osporavala činjenicu da je predmetna potpora dodijeljena bez prethodne prijave Komisiji. Stoga je riječ o nezakonitoj potpori u smislu članka 1. točke (f) Uredbe (EU) 2015/1589. Komisija izražava žaljenje što grčka tijela nisu ispunila svoju obvezu obavještavanja o programima u skladu s člankom 108. stavkom 3. UFEU-a.

([52]) Vidjeti Obavijest Komisije o jamstvima, odjeljak 2.1.; vidjeti i „Obavijest Komisije iz 2000.”, odjeljak 2.1.2.

3. **Spojivost potpore s unutarnjim tržištem**

(137) Treba ispitati može li se nezakonita potpora smatrati spojivom na temelju članka 107. stavaka 2. ili 3. UFEU-a. Grčka se u fazi preliminarne procjene predmetnog slučaja pozvala na to da su predmetni programi spojivi s člankom 107. stavkom 2. točkom (b) UFEU-a jer je riječ o potpori za otklanjanje štete nastale zbog prirodnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja. Grčka je ujedno u fazi službenog istražnog postupka podredno tvrdila da su programi potpora spojivi s unutarnjim tržištem na temelju članka 107. stavka 3. točke (b) UFEU-a jer se radi o potpori za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u gospodarstvu neke zemlje.

(138) Kada je riječ o pitanju trebaju li veliki požari klasificirati kao prirodne nepogode kako tvrdi Grčka ili kao drugi izvanredni događaji, i dalje vrijedi relevantno opažanje iz Odluke o pokretanju postupka (vidjeti uvodnu izjavu 57. ove Odluke). Neovisno o tome kako se požari klasificiraju, spojivost će se u svakom slučaju ocjenjivati na temelju članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a.

(139) U predmetnom slučaju primjenjuju se ona pravila o državnim potporama koja su bila na snazi u trenutku dodjele potpore (vidjeti uvodnu izjavu 58.). To su bile Smjernice Zajednice o državnim potporama u sektoru poljoprivrede i šumarstva za razdoblje od 2007. do 2013. („Smjernice za razdoblje 2007.–2013.") ([53]) te posebno odjeljak V.B.2. za područje poljoprivrede i odjeljak VII. za područje šumarstva.

(140) Budući da u predmetnim programima nisu bila isključena poduzeća u teškoćama (vidjeti uvodnu izjavu 40. i uvodne izjave od 131. do 132.), i dalje vrijedi pojašnjenje navedeno u Odluci o pokretanju postupka (vidjeti uvodnu izjavu 59. ove Odluke). Stoga se potpora za poduzeća u teškoćama može smatrati spojivom samo ako je bila u skladu s uvjetima iz Smjernica o sanaciji i restrukturiranju koji su se primjenjivali u trenutku dodjele potpore. Jedina je iznimka od tog pravila potpora za otklanjanje štete nastale zbog prirodnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja na koju se Smjernice o sanaciji i restrukturiranju ne primjenjuju (vidjeti točke 19. i 20. tih smjernica). Zato se ocjena iz uvodnih izjava od 142. do 151. na temelju članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a primjenjuje na sve korisnike neovisno o njihovoj održivosti u vrijeme dodjele potpore. U ocjeni spojivosti iz uvodnih izjava od 160. do 163. razlikuju se zdrava poduzeća i poduzeća u teškoćama, na koja se Smjernice o sanaciji i restrukturiranju primjenjuju.

(141) Ne može se prihvatiti tvrdnja grčkih tijela (vidjeti uvodnu izjavu 98.) da bi Smjernice trebalo tumačiti u skladu s automatskim odstupanjem iz članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a. To je tumačenje u suprotnosti s ustaljenom praksom sudova Europske unije. U skladu s tom sudskom praksom članak 107. stavak 2. točku (b) UFEU-a, kojim je utvrđeno odstupanje od općeg načela iz članka 107. stavka 1. UFEU-a da je državna potpora nespojiva s unutarnjim tržištem, mora se usko tumačiti ([54]). Osim toga, Sud je presudio da samo gospodarski nepovoljan položaj koji je izravna posljedica prirodnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja može ispunjavati uvjete za nadoknadu kako je predviđeno člankom 107. stavkom 2. točkom (b) UFEU-a ([55]). Drugim riječima, odstupanje iz članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a automatsko je u smislu da Komisija nema diskrecijsku ovlast odlučiti da je državna potpora obuhvaćena njime spojiva. Međutim, neophodno je dokazati da potpora ispunjava uvjete za odstupanje, to jest da se njome doista nadoknađuje šteta stvarno nastala zbog prirodne nepogode ili drugog izvanrednog događaja.

Potpore za otklanjanje štete nastale zbog prirodnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja

(142) Kada je riječ o potporama dodijeljenima u sektoru poljoprivrede, u službenoj istrazi koju je vodila Komisija u pogledu neispunjavanja uvjeta iz odjeljka V.B.2. Smjernica za razdoblje 2007.–2013. došlo se do istih zaključaka kao i u Odluci o pokretanju postupka. Kako se navodi u Smjernicama, (a) Grčka je morala dokazati izravnu vezu između štete i prirodne nepogode ili drugog izvanrednog događaja i (b) posljedica potpore nije smjela biti prekomjerna nadoknada štete i njome se trebala samo otkloniti šteta nastala zbog prirodne nepogode ili drugog izvanrednog događaja. Štetu se radi toga trebalo što točnije procijeniti, a nadoknadu koja proizlazi iz te štete izračunati na razini pojedinačnog korisnika. Istodobno je sva dospjela plaćanja, na primjer na temelju polica osiguranja, trebalo odbiti od iznosa potpore.

([53]) SL C 319, 27.12.2006., str. 1.

([54]) Vidjeti presudu Suda Europske unije od 11. studenoga 2004., *Španjolska protiv Komisije*, predmet C-73/03, EU:C:2004:711, točka 36.; presudu Suda Europske unije od 29. travnja 2004., *Grčka protiv Komisije*, predmet C-278/00, EU:C:2004:239, točka 81.

([55]) Vidjeti presudu Suda Europske unije od 11. studenoga 2004., *Španjolska protiv Komisije*, predmet C-73/03, EU:C:2004:711, točka 37.; presudu Suda Europske unije od 29. travnja 2004., *Grčka protiv Komisije*, predmet C-278/00, EU:C:2004:239, točka 82.; presudu Suda Europske unije od 29. travnja 2004., *Grčka protiv Komisije*, predmet C-278/00, EU:C:2004:239, točka 82. s dodatnim upućivanjima.

(143) Kako je napomenuto u uvodnoj izjavi 61., neovisno o tome smatra li se da su požari u predmetnom slučaju šumski požari prirodnog podrijetla, dakle prirodne nepogode, ili požari koji dovode do golemih gubitaka, dakle drugi izvanredni događaji, poduzetnici koju su pretrpjeli štetu od njih mogu ispunjavati uvjete za potporu na temelju uvjeta spomenutih u uvodnoj izjavi 141.

(144) Međutim, programi koji su predmet ocjene ne ispunjavaju nijedan od tih uvjeta. U njima se ne definira što se smatra štetom te se ne postavlja zahtjev za uspostavu ikakve veze između pretrpljene štete i požarâ. Kako je analizirano u uvodnoj izjavi 62., iz teksta pravnih osnova programâ jasno je da se jedina veza između korisnikâ i požarâ sastoji u tome da korisnik ima poslovni nastan i posluje na jednom od geografskih područja pogođenih požarima, neovisno o njegovu registriranom sjedištu. Umjesto zahtjeva za izravnu vezu između štete i požarâ u programima potpora uvedena je opća geografska veza između poslovnog nastana korisnikâ i širih područja na kojima je došlo do požarâ. Osim toga, grčka tijela u svojem su dopisu s opažanjima, koji je dostavljen 23. rujna 2016., navela da je postojala pretpostavka da su zbog ozbiljnosti požarâ **svi** poduzetnici pretrpjeli štetu. Dakle, primjenjivi test nije se odnosio na izravnu vezu između štete i požarâ, nego na pretpostavku štete. Stoga je područje primjene programa preveliko i ti se programi ne mogu smatrati potporom za nadoknadu štete nastale zbog prirodnih nepogoda ili drugih izvanrednih događaja ([56]).

(145) Grčka tijela ujedno su osporavala (vidjeti uvodnu izjavu 99.) valjanost nalaza iz Odluke o pokretanju postupka koji je citiran u uvodnoj izjavi 63. ove Odluke. Ta su tijela navela da je iznimka koja je bila uvrštena u pravne osnove programâ i kojom se odjednom, suprotno preostalom dijelu programâ, od korisnika tražilo da dokažu izravnu vezu između štete koju su pretrpjeli i požarâ samo upućuje na to da se u pojedinim slučajevima tražio dodatni dokaz. Valja napomenuti da je taj nalaz bio dopuna glavnoj tezi, to jest da u programima nije postojao zahtjev za izravnu vezu između štete i požarâ. Nepostojanje izravne veze nije dvojbeno i utvrđeno je u uvodnoj izjavi 143. Međutim, opažanje grčkih tijela točno je i zapravo odražava nalaz Komisije iz njezine Odluke o pokretanju postupka. Iznimno se od korisnika stvarno tražio dodatni dokaz suprotno zahtjevima za ostale dijelove programâ, to jest od korisnika se tražilo da dokažu izravnu vezu između štete i požarâ. Taj se zahtjev nije primjenjivao na preostali dio programâ.

(146) Nadalje, u programima nije bila navedena nikakva metodologija za što točniju procjenu štete koju su poduzetnici pretrpjeli zbog požarâ, a nisu bili utvrđeni ni prihvatljivi troškovi na temelju takve štete. Umjesto toga primijenjen je proizvoljan pristup u kojem je iznos potpore u konačnici utvrđen na temelju iznosa kredita za koji su dodijeljeni subvencije za kamate i državno jamstvo, kako je opisano u Odluci o pokretanju postupka (vidjeti uvodnu izjavu 64. ove Odluke). Stoga Komisija zaključuje da potpora uopće nije bila povezana sa štetom nastalom zbog požarâ, ako je štete i bilo. Grčka taj nalaz nije osporavala u Odluci o pokretanju postupka.

(147) Nadalje, grčka tijela nisu osporavala nalaz iz Odluke o pokretanju postupka da programi nisu sadržavali mehanizam za sprječavanje prekomjerne nadoknade štete nastale zbog požarâ do koje je moglo doći zbog drugih dodijeljenih potpora ili plaćanja na temelju polica osiguranja (vidjeti uvodnu izjavu 65.).

(148) Naposljetku, u skladu sa zahtjevom iz točke 119. Smjernica za razdoblje 2007.–2013. programi potpora trebali su biti uspostavljeni najkasnije tri godine nakon nastanka događaja, a isplata na temelju njih trebala se izvršiti najkasnije četiri godine nakon događaja. Komisija napominje da su pravne osnove predmetnih programa potpora mijenjane i dopunjavane do 2015. (vidjeti uvodne izjave od 9. do 10.). Stoga Komisija zaključuje da su grčka tijela osmislila nove dodatne elemente državne potpore koji nisu bili u skladu s rokovima iz točke 119. Smjernica za razdoblje 2007.–2013. i stoga nisu spojivi s unutarnjim tržištem.

(149) Kada je riječ o potporama dodijeljenima u sektoru šumarstva, tijekom službenog istražnog postupka u predmetnom slučaju postalo je jasno da je narav programa isključivo kompenzacijska te da im svrha nije bila obnova šuma oštećenih u požarima. Budući da za takve mjere nisu postojale nikakve smjernice u trenutku dodjele potpore, mjere se ocjenjuju izravno na temelju članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a.

([56]) Vidjeti presudu Suda Europske unije od 29. travnja 2004., *Grčka protiv Komisije*, predmet C-278/00, EU:C:2004:239, točka 85.

(150) Uvjeti primjene članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a podrobno se navode u uvodnoj izjavi 68. Mora postojati izravna veza između štete i prirodne nepogode ili drugog izvanrednog događaja, mora se isključiti prekomjerna nadoknada štete te se potporom mora nadoknaditi samo šteta nastala zbog prirodne nepogode ili drugog izvanrednog događaja ([57]). Štoviše, potpora koju svaki korisnik primi u bilo kojem obliku mora se odnositi samo na nastalu materijalnu štetu. Ocjena iz uvodnih izjava od 144. do 147. o tome jesu li ti uvjeti ispunjeni u pogledu sektora poljoprivrede primjenjuje se na sektor šumarstva *mutatis mutandis*. U programima se nije zahtijevao dokaz postojanja izravne veze između štete i požarâ te oni nisu sadržavali odredbe kojima bi se spriječila prekomjerna nadoknada. Osim toga, s obzirom na to da nije bilo metodologije za procjenu materijalne štete nastale zbog požarâ, pravnim se osnovama programâ potpora nije mogla ograničiti na tu materijalnu štetu.

(151) Stoga programi potpora nisu spojivi s unutarnjim tržištem na temelju članka 107. stavka 2. točke (b) UFEU-a.

Potpore za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u gospodarstvu neke države članice

(152) Grčka tijela podredno su tvrdila da se predmetna državna potpora može smatrati spojivom na temelju članka 107. stavka 3. točke (b) UFEU-a jer je riječ o potpori za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u gospodarstvu neke države članice. U prilog toj tvrdnji grčka su tijela u dopisu od 9. ožujka 2017. Komisiji dostavila statističke podatke o poljoprivrednoj proizvodnji i BDP-u u cijeloj Grčkoj i na područjima pogođenima požarima. Ujedno su priložili primjerak studije: *Forest fires: causes and contributing factors in Europe* (Šumski požari: uzroci i čimbenici koji im pridonose u Europi) ([58]) i spomenuli su grčki novinski članak od 6. rujna 2007. ([59]).

(153) Komisija napominje da se na temelju članka 107. stavka 3. točke (b) UFEU-a potpora za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u gospodarstvu neke države članice može smatrati spojivom s unutarnjim tržištem.

(154) Pa ipak, pozornost treba posvetiti kontekstu i strukturi te odredbe i potrebi za strogim tumačenjem odstupanja od općeg načela da državna potpora nije spojiva s unutarnjim tržištem ([60]). Ozbiljni poremećaj spomenut u toj odredbi mora imati utjecaj na cjelokupno gospodarstvo države članice, ne samo na jednu njezinu regiju ili sektor ([61]). U slučajevima kada su pogođene određene regije ili sektori neke države članice, primjenjuje se samo članak 107. stavak 3. točke (a) i (c) UFEU-a ([62]).

(155) Kada je riječ o statističkim podacima koje su grčka tijela dostavila 9. ožujka 2017., Komisija zaključuje da se tim podacima ne potkrepljuje tvrdnja iznesena u uvodnoj izjavi 152. Konkretno, iako podaci upućuju na određene promjene u proizvodnji (povećanje i smanjenje poljoprivredne i ukupne proizvodnje u razdoblju 2007.–2009.), iz njih nije vidljiv nikakav „poremećaj" u cjelokupnom gospodarstvu Grčke, a pogotovo ne ozbiljan poremećaj. Štoviše, nema nikakve naznake koja bi bila dokaz toga da bi se neki učinak na proizvodnju u Grčkoj mogao pripisati požarima iz 2007. Naposljetku, statističkim podacima koje su dostavila grčka tijela obuhvaćeno je samo trogodišnje razdoblje (2007.–2009.) pa prema tome ti podaci nisu dostatan pokazatelj dugoročnog razvoja poljoprivredne proizvodnje i njezina učinka na ukupnu proizvodnju u Grčkoj u razdoblju nakon požarâ.

(156) Kako bi se sve obuhvatilo, Komisija je analizirala statističke podatke o proizvodnji u Grčkoj (podatke o poljoprivrednoj i ukupnoj proizvodnji koji se odnose na sve sektore) koje je objavio Eurostat ([63]).

([57]) Presuda od 1. veljače 2018., *Larko protiv Komisije*, T-423/14, EU:T:2018:57, točka 156.

([58]) Studija po nalogu Odbora Europskog parlamenta za okoliš, javno zdravlje i sigurnost hrane, veljača 2008.: *Forest fires: causes and contributing factors in Europe* (Šumski požari: uzroci i čimbenici koji im pridonose u Europi), IP/A/ENVI/ST/2007-15, dostupna na poveznici: http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2008/401003/IPOL-ENVI_ET(2008)401003_EN.pdf.

([59]) http://www.tanea.gr/news/economy/article/36098/?iid=2

([60]) Presuda Općeg suda od 9. travnja 2014., *Grčka protiv Komisije*, T 150/12, EU:T:2014:191, točka 146.; presuda od 20. rujna 2018., *Carrefour Hypermarchés i dr.*, C-510/16, EU:C:2018:751, točka 37.

([61]) Vidjeti presudu Suda Europske unije od 30. rujna 2003., *Njemačka protiv Komisije*, predmet C-301/96, ECLI:EU:C:2003:509, točke od 105. do 106.; presudu Općeg suda od 15. prosinca 1999., *Freistaat Sachsen i Volkswagen protiv Komisije*, spojeni predmeti T-132/96 i T-143/96, EU:T:1996:326, točka 167.

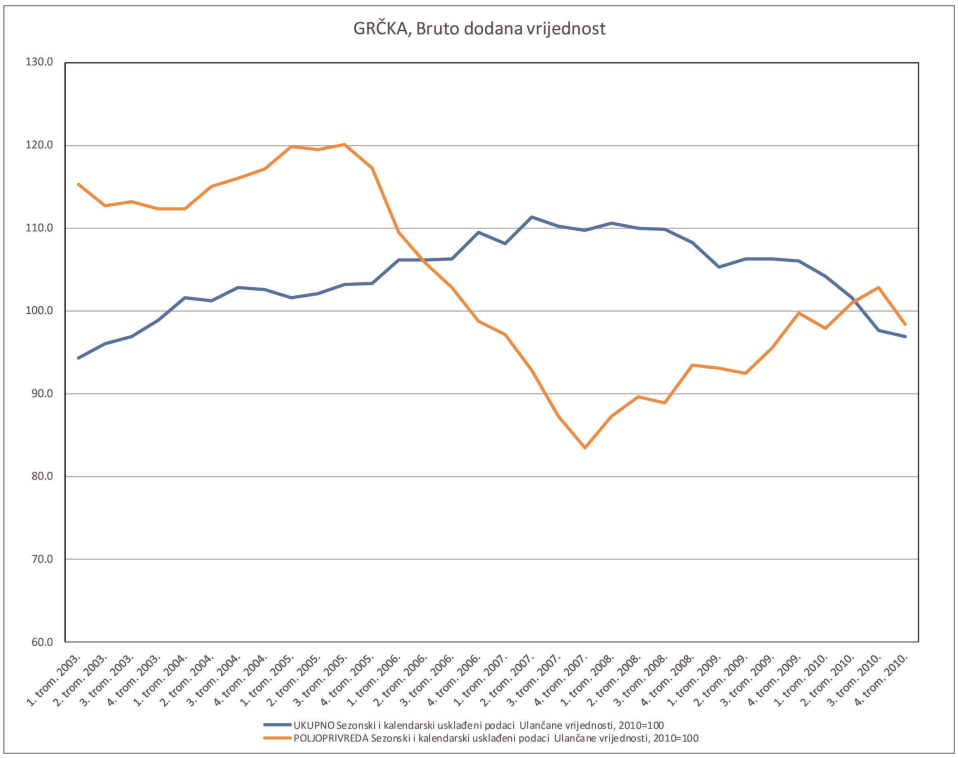
([62]) Vidjeti Odluku Komisije 94/725/EK od 27. srpnja 1994. o mjerama koje je donijela francuska vlada u pogledu svinjskog mesa (SL L 289, 10.11.1994., str. 26.).

([63]) http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/teina442_r2. Statistički podaci prikazani su u grafikonu u nastavku.

(157) Kada je riječ o sveukupnoj poljoprivrednoj proizvodnji u Grčkoj ([64]), statistički podaci jasno pokazuju da je smanjenje proizvodnje u skladu s dugotrajnijim trendom koji je započeo 2005. i trajao do kraja 2007. Nadalje, iz grafikona je jasno vidljivo da se sveukupna poljoprivredna proizvodnja od početka 2008. stabilno i stalno povećavala sve do 2010. Slijedom toga, Komisija zaključuje da nema dokaza o ozbiljnom negativnom učinku požarâ iz 2007. na sveukupnu poljoprivrednu proizvodnju u Grčkoj.

(158) Naposljetku, Komisija primjećuje da se u razdoblju 2007.–2009. ukupna proizvodnja u Grčkoj ([65]) stalno povećavala sve do financijske krize koja je Grčku pogodila 2009. Zato dostupni podaci nisu dokaz znatnog učinka požarâ na gospodarstvo Grčke u cjelini.

Izvor: Eurostat (http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/teina442_r2)

(159) Stoga se mora odbiti tvrdnja grčkih tijela iz uvodne izjave 152.

Potpore za promicanje i olakšavanje razvoja određenih gospodarskih područja

(160) Komisija je u svojoj Odluci o pokretanju postupka ocjenjivala i mogućnost da su programi koji su predmet ispitivanja na temelju članka 107. stavka 3. točke (c) UFEU-a spojivi ako bi se smatrali potporom za promicanje i olakšavanje razvoja određenih gospodarskih područja. Grčka tijela čak ni u fazi službene istrage nisu iznijela argumente prema kojima bi se programi mogli smatrati spojivima na temelju članka 107. stavka 3. točke (c) UFEU-a, a nisu se slagala s time da su korist od tih programa mogla ostvariti i poduzeća u teškoćama. To objašnjava zašto ta tijela nisu pokušala tvrditi da su Smjernice o sanaciji i restrukturiranju primijenjene i da se postupalo u skladu s njima. Međutim, Komisija se radi cjelovitosti upustila u takvu ocjenu u Odluci o pokretanju postupka. U ovoj se Odluci ukratko preispituju nalazi iz Odluke o pokretanju postupka s obzirom na to da su oni potvrđeni tijekom službene istrage.

(161) Kada je riječ o zdravim poduzetnicima koji su imali koristi od predmetnih programa, ti su poduzetnici primili potporu za tekuće poslovanje koja se ne može smatrati spojivom s unutarnjim tržištem na temelju članka 107. stavka 3. točke (c) UFEU-a.

(162) Kada je riječ o poduzećima u teškoćama koja su primila potporu u okviru predmetnih programa, ocjena se mora obaviti u skladu sa Smjernicama o sanaciji i restrukturiranju (vidjeti uvodne izjave 59. i 73.). Ponovno, kako je istaknuto u Odluci o pokretanju postupka, ocjena se ne odnosi samo na mala i srednja poduzeća jer su u programima mogli sudjelovati svi poduzetnici.

([64]) Vidjeti crvenu liniju na grafikonu.
([65]) Vidjeti plavu liniju na grafikonu.

(163) S obzirom na obilježja predmetnih programa, konkretno dugoročnu potporu koja je dodijeljena a da pritom nije bilo nikakvog plana restrukturiranja, činjenicu da nisu poduzete kompenzacijske mjere za smanjivanje štetnih učinaka na trgovinske uvjete i da nisu postojali uvjeti koji bi spriječili korisnike da potporu iskoriste za financiranje novih ulaganja koja nisu ključna za obnovu održivosti poduzeća, programi nisu u skladu sa Smjernicama o sanaciji i restrukturiranju, kako je podrobno analizirano u Odluci o pokretanju postupka (vidjeti uvodne izjave od 72. do 78. te odluke).

Moguća spojivost s ostalim odstupanjima iz članka 107. UFEU-a

(164) Radi cjelovitosti ([66]), Komisija primjećuje da su tijekom službenog istražnog postupka potvrđeni nalazi iz Odluke o pokretanju postupka koji se odnose na nespojivost ostalih odstupanja iz članka 107. UFEU-a od zabrane dodjele potpore u okviru tih programa (citirano u uvodnim izjavama od 81. do 82. ove Odluke). Uz iznimku odstupanja iz članka 107. stavka 3. točke (b) UFEU-a, čija je primjenjivost na predmetni slučaj analizirana u uvodnim izjavama od 153. do 159., ni grčka tijela niti ijedna treća strana nisu tvrdili suprotno.

Završna razmatranja

(165) Naposljetku, u pravnim osnovama programâ nema odredbi koje se odnose na poštovanje načela Deggendorf. Prema tom načelu poduzetnici koji su ostvarili korist od prethodne potpore za koju je Komisija utvrdila da nije spojiva ne mogu primiti potporu u okviru predmetnih programa sve dok ne izvrše povrat te prethodne potpore ([67]). To se načelo ne primjenjuje na potporu za otklanjanje štete nastale zbog prirodnih nepogoda u skladu s člankom 107. stavkom 2. točkom (b) UFEU-a. Slijedom toga, zbog nepoštovanja tog načela nijedna od drugih ispitanih pravnih osnova ne bi mogla opravdati dodjelu potpore u okviru predmetnih programa.

VI. **ZAKLJUČAK**

(166) Komisija smatra da programi potpora uspostavljeni Ministarskom odlukom br. 36579/B.1666/27-8-2007 (i njezinim naknadnim izmjenama) u obliku subvencija za kamate i jamstava grčke države čine državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a. Komisija smatra da je Grčka nezakonito provela predmetne programe potpora, čime je prekršila članak 108. stavak 3. UFEU-a. Iz prethodne je analize vidljivo da se potpora ne može proglasiti spojivom s unutarnjim tržištem.

(167) Posebno proizlazi da je državna potpora koju je Grčka u okviru programa iz uvodne izjave 166. dodijelila poduzeću Sogia Ellas i njegovim društvima kćerima u obliku subvencija za kamate nezakonita i nespojiva s unutarnjim tržištem.

VII. **POVRAT**

(168) Budući da je potpora nezakonita i nespojiva s unutarnjim tržištem, Grčka bi trebala prestati provoditi programe potpora i osigurati od korisnika povrat dodijeljene potpore, osim ako je potpora dodijeljena za potrebe provedbe konkretnog projekta koji je u vrijeme dodjele ispunjavao sve uvjete uredbi o skupnom izuzeću, uredbe o potporama *de minimis* ili programa potpore koji je odobrila Komisija.

(169) Opažanja grčkih tijela da postoji apsolutna nemogućnost povrata državnih potpora (vidjeti uvodne izjave od 101. do 102.) nisu relevantna za ocjenu spojivosti iz ove Odluke, već se njima Komisiju izričito nastoji navesti na to da od Grčke ne traži da naloži povrat nespojive potpore. U tu svrhu grčka tijela upućuju na prethodnu Komisijinu praksu odlučivanja (vidjeti uvodnu izjavu 102.).

([66]) U skladu sa sudskom praksom sudova EU-a Komisija nije dužna ocjenjivati spojivost mjera na temelju razloga na koje se država članica nije pozvala. S tim u vezi vidjeti presudu Općeg suda od 1. veljače 2018., *Larko protiv Komisije*, predmet T-423/14, EU:T:2018:57, točka 157.

([67]) Presuda Općeg suda od 13. rujna 1995., *Textilwerke Deggendorf protiv Komisije*, spojeni predmeti T-244/93 i 486/93, EU:T:1995:160, točke od 51. do 60.

(170) Komisija u ovoj fazi ne prihvaća argument Grčke da postoji apsolutna nemogućnost povrata ([68]). U tom pogledu nakon Komisijina podrobnog ispitivanja moraju biti ispunjena dva kumulativna uvjeta, to jest da su teškoće na koje se poziva država članica stvarne i da nema alternativnih načina povrata. Da je Komisija na temelju takvog podrobnog ispitivanja utvrdila da nema alternativnih načina koji omogućuju barem djelomični povrat nezakonite predmetne potpore, samo u tom slučaju moglo se smatrati da povrat objektivno i apsolutno nije moguće izvršiti. Grčka u predmetnom slučaju nije isključila postojanje alternativnih načina za barem djelomični povrat i oslanjala se samo na činjenicu da nije moguće dobiti potrebne informacije o izravnoj i neizravnoj šteti nastaloj zbog požarâ jer ne postoji nikakva evidencija ni dokumentacija o tome. Na primjer, nije jasno može li se šteta približno odrediti na temelju zračnih snimki u vrijeme požarâ, javne evidencije ili drugim načinom. Stoga se zahtjev da se ne naloži povrat nespojive državne potpore u ovoj fazi ne može prihvatiti.

(171) Kada je riječ o prethodnim odlukama Komisije, u skladu s ustaljenom sudskom praksom sudova Europske unije ([69]) potrebno je napomenuti da se koncept državne potpore mora primijeniti na objektivno stanje, procjena kojeg se radi za datum na koji Komisija donosi svoju odluku, a provjerava se samo ostvaruje li jedan određeni poduzetnik ili više njih prednost na temelju državne mjere. U skladu s tim prethodne odluke Komisije ne mogu biti odlučujući čimbenik.

(172) Komisija je u tom pogledu dužna poštovati samo relevantne odredbe Uredbe Vijeća (EU) 2015/1589. Stoga Komisija u skladu s člankom 16. stavkom 1. Postupovne uredbe o povratu potpore mora naložiti povrat nespojive potpore. Osim toga, rok zastare za povrat potpore iznosi deset godina i počinje iznova teći nakon svakog prekida, u skladu s člankom 17. Uredbe (EU) 2015/1589. Predmetni programi potpora uvedeni su 25. kolovoza 2007., a Komisija je prvi put u tom pogledu djelovala slanjem dopisa grčkim tijelima 25. srpnja 2014. u kojemu je zatražila informacije o predmetnom slučaju.

(173) U svakom slučaju, uvjeti na kojima se temeljilo donošenje odluke da se ne naloži povrat u predmetima koje je navela Grčka (vidjeti prethodnu uvodnu izjavu 102.) ovdje nisu ispunjeni. Među ostalim, u predmetu SA.33083 (2012/C) (ex 2012/NN) prirodne nepogode dogodile su se više od deset godina prije datuma donošenja odluke, a u nekim slučajevima i 25 godina prije. Nasuprot tome, u predmetnom slučaju požari su se dogodili krajem 2007. a grčka tijela bila su svjesna činjenice da se Komisija predmetnim programima bavi od sredine 2014. Zato Komisija ne može prihvatiti zahtjev grčkih tijela da se u predmetnom slučaju ne naloži povrat nespojive potpore.

(174) Slijedom toga, u skladu sa stavkom 42. Obavijesti Komisije „Prema učinkovitoj provedbi odluka Komisije kojima se državama članicama nalaže povrat nezakonitih i nespojivih državnih potpora" Grčkoj bi trebalo odrediti rok za njegovu potpunu provedbu. Na iznose za koje treba ostvariti povrat trebalo bi platiti kamate u skladu s Uredbom Komisije (EZ) br. 794/2004 ([70]).

(175) Tu bi odluku trebalo provesti odmah, osim u slučaju potpore koja je u vrijeme kada je dodijeljena ispunjavala sve uvjete iz važeće uredbe o *de minimis* potporama (vidjeti članak 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 994/98 ([71])) ili iz uredbi o skupnom izuzeću. Konkretno, pojedinačna potpora dodijeljena u okviru programâ potpora obuhvaćenih ovom

([68]) Vidjeti presudu Suda (veliko vijeće) od 6. studenoga 2018. u spojenim predmetima *C-622/16P do C-624/16P, Scuola Elementare Maria Montessori protiv Komisije,* EU:C:2018:873, točke od 96. do 97. Više o tumačenju koncepta apsolutne nemogućnosti povrata kao jedine iznimke od obveze povrata državne potpore koju je Komisija proglasila nespojivom potražite u Obavijesti Komisije „Prema učinkovitoj provedbi odluka Komisije kojima se državama članicama nalaže povrat nezakonitih i nespojivih državnih potpora" (SL C 272, 15.11.2007., str. 4.), točke od 18. do 20. i u njoj navedenoj sudskoj praksi.

([69]) Presuda Općeg suda od 4. ožujka 2009., *Associazione italiana del risparmio gestito i Fineco Asset Management protiv Komisije*, predmet T-445/05, EU:T:2009:50, točka 145.

([70]) Uredba Komisije (EZ) br. 794/2004 od 21. travnja 2004. o provedbi Uredbe Vijeća (EU) 2015/1589 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu članka 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 140, 30.4.2004., str. 1.).

([71]) Uredba Vijeća (EZ) br. 994/98 od 7. svibnja 1998. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na određene kategorije horizontalnih državnih potpora (SL L 142, 14.5.1998., str. 1.).

Odlukom koja je u vrijeme svoje dodjele ispunjavala uvjete Uredbe (EU) br. 702/2014 ili nekog drugog odobrenog programa potpore trebala bi se smatrati spojivom s unutarnjim tržištem do maksimalnog intenziteta potpore primjenljivog na tu vrstu potpore.

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Programi potpora uspostavljeni Ministarskom odlukom br. 36579/B.1666/27.8.2007. (i njezinim naknadnim izmjenama) u obliku subvencija za kamate i jamstava koje je dodijelila Helenska Republika čine državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a. Ti programi državnih potpora nezakonito su provođeni od strane Helenske Republike protivno članku 108. stavku 3. UFEU-a i nisu spojivi s unutarnjim tržištem.

Ova se Odluka odnosi samo na djelatnosti povezane s proizvodnjom, preradom i stavljanjem na tržište poljoprivrednih proizvoda, tj. proizvoda navedenih u Prilogu I. UFEU-u, uz izuzetak proizvoda ribarstva i akvakulture i proizvoda šumarstva kako ih definira Eurostat. Stoga se njome ne dovode u pitanje moguće potpore dodijeljene ostalim gospodarskim sektorima u skladu s predmetnim programima potpora.

Članak 2.

1. Helenska Republika dužna je osigurati povrat potpora iz članka 1. od korisnikâ.

2. Na iznose koji se moraju vratiti obračunavaju se kamate od datuma kad su stavljeni na raspolaganje korisnicima do datuma njihova stvarnog povrata.

3. Kamate na iznose koji se moraju vratiti obračunavaju se složenim kamatnim računom u skladu s poglavljem V. Uredbe (EZ) br. 794/2004 i Uredbe Komisije (EZ) br. 271/2008 ([72]) o izmjeni Uredbe (EZ) br. 794/2004.

4. Helenska Republika dužna je prestati dodjeljivati korist u okviru programâ iz članka 1. i obustaviti plaćanje svih neisplaćenih iznosa potpore u okviru programâ iz članka 1. s učinkom od dana donošenja ove Odluke.

Članak 3.

Potpora ne čini državnu potporu ako je u trenutku kada je dodijeljena ispunjavala uvjete iz članka 2. Uredbe (EZ) br. 994/98 koji su se primjenjivali u vrijeme njezine dodjele.

Članak 4.

Pojedinačna potpora dodijeljena u okviru mjera iz članka 1. koja je u vrijeme dodjele ispunjavala uvjete Uredbe (EU) br. 702/2014 ili nekog drugog odobrenog programa potpore spojiva je s unutarnjim tržištem do maksimalnog intenziteta potpore važećeg za tu vrstu potpore.

Članak 5.

1. Povrat potpore dodijeljene u okviru programâ iz članka 1. stupa na snagu odmah i odmah proizvodi učinak.

2. Helenska Republika dužna je osigurati potpunu provedbu ove Odluke u roku od četiri mjeseca od dana obavijesti o njoj.

([72]) Uredba Komisije (EZ) br. 271/2008 od 30. siječnja 2008. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 794/2004 o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 659/1999 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu članka 93. Ugovora o EZ-u (SL L 82, 25.3.2008., str. 1.).

Članak 6.

1. Helenska Republika dužna je u roku od dva mjeseca od obavijesti o ovoj Odluci dostaviti sljedeće informacije:

(a) popis korisnika koji su primili potporu iz članka 1. i ukupan iznos potpore koji je svaki od njih primio;

(b) ukupan iznos (glavnica i kamate) čiji povrat treba ostvariti za svakog pojedinog korisnika koji je primio potporu, koja nije obuhvaćena pravilom *de minimis*, Uredbom (EU) br. 702/2014 ili bilo kakvim odobrenim programom potpore;

(c) detaljan opis već poduzetih i planiranih mjera u cilju provedbe ove Odluke;

(d) dokumentaciju iz koje je vidljivo da je korisnicima naložen povrat potpore.

2. Helenska Republika dužna je izvještavati Komisiju o napretku nacionalnih mjera poduzetih radi provedbe ove Odluke do potpunog povrata potpore iz članka 1. Na zahtjev Komisije dužna je odmah dostaviti podatke o već poduzetim i planiranim mjerama u cilju provedbe ove Odluke. Dužna je dostaviti i detaljne informacije o iznosima potpore i kamatama koje su korisnici potpore već vratili.

Članak 7.

Ova je Odluka upućena Helenskoj Republici.

Sastavljeno u Bruxellesu 7. listopada 2019.

Za Komisiju
Phil HOGAN
Član Komisije